

Հայաստանի Հանրապետության Կենսորոնական բանկ

Տարեկան հաշվետվություն
2009

Բ ո վ ա ն դ ա կ ու թ յ ու ն

ՀՀ կենտրոնական բանկի խնդիրները	5
ՀՀ կենտրոնական բանկի կառավարումը	6
ՀՀ ԿԲ կառուցվածքը	9
2009 թվականի խնդիրների ամփոփումը	14
1. Դրամավարկային քաղաքականության ոլորտում աշխատանքների իրականացում	14
2. Ֆինանսական համակարգի կարգավորման և վերահսկողական դաշտի զարգացում ու կատարելագործում	15
3. Վճարահաշվարկային համակարգի դաշտի կատարելագործում	19
4. ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի գործընթացի կատարելագործում	21
5. Դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրության կատարելագործում	23
6. Հասարակության հետ կապերի ընդլայնմանն ուղղված աշխատանքների կատարելագործում՝ արձագանքելով այս ոլորտում միջազգային զարգացումներին	25
7. Կառավարման համակարգերի կատարելագործում և ներդրում	26
8. Դրամաշրջանառության կազմակերպման արդյունավետության բարձրացում	27
9. ՀՀ կենտրոնական բանկի անձնակազմի կառավարման արդյունավետության բարձրացմանը նպատակաուղղված միջոցառումների իրականացում՝ ուսումնասիրելով և ներդնելով միջազգային լավագույն փորձը	29
2010 թվականի առաջնային խնդիրները	33
ՀՀ ԿԲ տարեկան ֆինանսական հաշվետվություն	35

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

«Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի հիմնական խնդիրը Հայաստանի Հանրապետությունում գների կայունության ապահովումն է: Իր հիմնական խնդիրն իրագործելու նպատակով ՀՀ կենտրոնական բանկը գների կայունության ապահովմանն ուղղված միջոցներ է ձեռնարկում, մշակում, հաստատում և իրականացնում է դրամավարկային քաղաքականության ծրագրերը:

ՀՀ կենտրոնական բանկի խնդիրներն են՝

- ա) Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական համակարգի կայունության և բնականոն գործունեության ապահովումը, այդ թվում՝ Հայաստանի Հանրապետության բանկային համակարգի կայունության, իրացվելիության, վճարունակության և բնականոն գործունեության համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովումը.
- բ) գործուն վճարահաշվարկային համակարգի ստեղծումն ու զարգացումը.
- գ) Հայաստանի Հանրապետության արժույթի թողարկումը, դրամաշրջանառության կազմակերպումը և կարգավորումը.
- դ) հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների օրինականացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի կազմակերպումն ու կարգավորումը.
- ե) արժեթղթերում ներդրողների շահերի պաշտպանության, շուկայում արժեթղթերի արդար գնագոյացման համակարգի ձևավորմանն ու պահպանման, արժեթղթերի արդար, թափանցիկ և վստահելի շուկայի կանոնակարգված և բնականոն գործունեության և զարգացման համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովումը:

Իր խնդիրներն իրագործելու նպատակով Կենտրոնական բանկը՝

- ա) իրականացնում է դրամային շուկայում տոկոսադրույքների և դրամային իրացվելիության կառավարման գործառնությունները.

- բ) հանդիսանում է վերջին ատյանի վարկատու.
- գ) իրականացնում է Կառավարության բանկային սպասարկումը, ինչպես նաև հանդիսանում է Կառավարության ֆինանսական գործակալն ու խորհրդատուն.
- դ) իրականացնում է բանկերի, վճարահաշվարկային կազմակերպությունների և ֆինանսական համակարգի այլ մասնակիցների լիցենզավորումը, դրանց գործունեության կարգավորումն ու վերահսկումը՝ որպես միասնական վերահսկողություն իրականացնող մարմին.
- ե) կառավարում է Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պահուստները.
- զ) իրականացնում է դրամավարկային և ֆինանսական համակարգի վիճակագրության հավաքագրումը, ամփոփումը և հրապարակումը.
- է) իրականացնում է հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների օրինականացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման վերաբերյալ տեղեկությունների հավաքագրումը, համակարգումն ու վերլուծությունը, տեղեկությունների փոխանակումը և տրամադրումը ներպետական իրավասու մարմիններին և միջազգային կազմակերպություններին, իսկ Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերով նախատեսված դեպքերում՝ նաև այլ պետությունների իրավասու մարմիններին:

Համաձայն «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի՝ եթե ՀՀ կենտրոնական բանկի մյուս խնդիրները հակասում են իր հիմնական խնդրին, ՀՀ կենտրոնական բանկն առաջնություն է տալիս հիմնական խնդրին և ղեկավարվում է դրա իրագործման անհրաժեշտությամբ:

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ

«ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված է, որ ՀՀ կենտրոնական բանկի կառավարման բարձրագույն մարմինը ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհուրդն է:

Խորհուրդը կազմված է ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահից, նրա տեղակալից, խորհրդի հինգ անդամներից: ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահը և նրա տեղակալը ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի կազմում ընդգրկվում են ի պաշտոն:

ՀՀ կենտրոնական բանկի բարձրագույն պաշտոնատար անձը **ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահն** է: Կենտրոնական բանկի նախագահը նշանակվում է ՀՀ նախագահի առաջարկությամբ, ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից՝ վեց տարի ժամկետով և պատասխանատու է ՀՀ կենտրոնական բանկի խնդիրների իրագործման համար: ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահը համակարգում է ՀՀ կենտրոնական բանկի բնականոն աշխատանքը, ներկայացնում է ՀՀ կենտրոնական բանկը Հայաստանի Հանրապետությունում, այլ պետություններում և միջազգային կազմակերպություններում, իրականացնում է օրենքով ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի իրավասությանը չվերապահված այլ լիազորություններ: ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահի բացակայության կամ պարտականությունների կատարման անհնարինության դեպքում նրան փոխարինում է **ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահի տեղակալը**, իսկ տեղակալի բացակայության կամ նրա պարտականությունների կատարման անհնարինության դեպքում՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի՝ տարիքով ավագ անդամը: ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահի տեղակալին նշանակում է ՀՀ նախագահը՝ վեց տարի ժամկետով: ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահը և նրա տեղակալը, ինչպես նաև խորհրդի անդամները չեն կարող լինել որևէ կուսակցության ղեկավար մարմնի անդամ, կատարել այլ աշխատանք, բացառությամբ գիտական, մանկավարժական, ստեղծագործական աշխատանքի:

ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի մյուս հինգ անդամներին նշանակում է Հայաստանի Հանրապետության նախագահը՝ հինգ տարի ժամկետով: ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի անդամները չեն կարող ՀՀ կենտրոնական բանկում այլ պաշտոն զբաղեցնել:

ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհուրդ

Խորհրդի հերթական նիստերը, որպես կանոն, գումարվում են յուրաքանչյուր երկու շաբաթը մեկ՝ երեքշաբթի օրը՝ ըստ խորհրդի կողմից յուրաքանչյուր տարվա առաջին խորհրդի նիստի ժամանակ տվյալ տարվա համար հաստատված՝ խորհրդի նիստերի գումարման ժամանակացույցի: Խորհրդի արտահերթ նիստ կարող է գումարվել նախագահի, նրա տեղակալի կամ խորհրդի երեք անդամի նախաձեռնությամբ: ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհուրդը հաստատում է ՀՀ կենտրոնական բանկի կանոնադրությունը, Հայաստանի Հանրապետության դրամավարկային քաղաքականության ծրագիրը, ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից իրականացվող բաց շուկայական գործառնությունների, տրամադրվող վարկերի և ներգրավվող ավանդների սահմանափակումներն ու տոկոսադրույքները, ՀՀ կենտրոնական բանկում պարտադիր պահուստավորում իրականացնելու կարգը և պայմանները, ընդունում է ՀՀ կենտրոնական բանկի նորմատիվ իրավական ակտերը, օրենքով սահմանված կարգով տալիս է բանկային գործունեության և այլ լիցենզիաներ, ուժը կորցրած կամ անվավեր է ճանաչում դրանք, սահմանում բանկերի և այլ անձանց լիցենզավորման կարգը, հաստատում է բանկերի գործունեությունը կարգավորող նորմատիվները և դրանց հաշվարկման կարգը, իրականացնում է օրենքով նախատեսված այլ լիազորություններ:

2009 թ. գումարվել է ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 78 նիստ և ընդունվել է 390 որոշում, որից 98-ը նորմատիվային որոշումներ են (ֆինանսական համակարգի գործունեությունը կարգավորող կանոնակարգերի հաստատման, կարգերում փոփոխությունների և լրացումների կատարման (72 որոշում), ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից հուշադրամներ և դրամանիշեր շրջանառության մեջ դնելու (3 որոշում), Կենտրոնական ղեկավարության, ապահովագրական, վարկային, ներդրումային ընկերությունների, կարգավորվող շուկայի օպերատորի, հաշվետու թողարկողների, որակավորված ներդրողների գործունեությունը կարգավորող նորմատիվ ակտերի սահմանման, ռիսկերակա գործունեություն իրականացնող անձանց, փաստաբանների, իրավաբանական ծառայություններ մատուցող ան-

հատ ձեռնարկատերերի և իրավաբանական անձանց, անհատ ձեռնարկատեր աուդիտորների և աուդիտորական գործունեություն իրականացնող իրավաբանական անձանց կողմից կասկածելի գործարքի կամ գործարար հարաբերության վերաբերյալ տեղեկությունների տրամադրման հաշվետվական ձևերի, Համահայկական բանկի գրանցման, Բանկային ավանդների տարեկան տոկոսային եկամտաբերության հաշվարկման կանոնակարգի, օֆշորային տարածքների ցանկի հաստատման, հաճախորդների բողոք-պահանջների քննության գործընթացը կարգավորող ներքին իրավական ակտերի, բանկի և ավանդատուի, կրեդիտավորողի և սպառողի հաղորդակցման կարգի, բանկերի կողմից պարտադիր տեղեկացման ենթակա և կասկածելի գործարքի կամ գործարար հարաբերության վերաբերյալ տեղեկությունների տրամադրման, արտարժույթի դիրքի հատուկ տնտեսական նորմատիվ սահմանելու մասին (23 որոշում), 292-ը՝ անհատական (դրամական փոխանցումներ իրականացնելու և վճարահաշվարկային համակարգում մասնակցության թույլտվություն տրամադրելու (20 որոշում), ֆինանսական շուկայում Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի գործառնությունների տոկոսադրույքների (26 որոշում), ԿԲ կողմից թողարկվող հուշադրամների ուրվագծերը հաստատելու (7 որոշում), արտարժույթի առուվաճառքի գործառնություններ իրականացնելու լիցենզիա տրամադրելու կամ ուժը կորցրած ճանաչելու (54 որոշում), բանկային, բրոքերային, դիլերային գործունեություն իրականացնելու լիցենզիա տրամադրելու (2 որոշում), գրավատների (84 որոշում), վարկային կազմակերպությունների (9 որոշում), ապահովագրական և ներդրումային ծառայություններ մատուցող ընկերությունների (14 որոշում), ՀՀ ԿԲ ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի և Վերստուգիչ խմբի (8 որոշում) մասին և 68 այլ որոշումներ):

ՀՀ կենտրոնական բանկի վարչություն

ՀՀ կենտրոնական բանկի վարչությունը ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահին առընթեր խորհրդակցական մարմին է, որն իր գործունեությունն իրականացնում է նիստերի միջոցով, որոնք, որպես կանոն, գումարվում են երկու շաբաթը մեկ անգամ՝ խորհրդի հերթական նիստերի գումարման օրվան հաջորդող երեքշաբթի օրը:

Վարչության նիստերը վարում է ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահը, իսկ վերջինիս բացակայության դեպքում՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահի տեղակալը:

Վարչության անդամների կողմից խորհրդի նիստում քննարկվելիք հարցերը ներկայացվում են ՀՀ կենտրոնական բանկի վարչություն:

2009թ. գումարվել է ՀՀ կենտրոնական բանկի վարչության 20 նիստ:

Դրամավարկային քաղաքականության կոմիտե

Դրամավարկային քաղաքականության կոմիտեի գործառնություններն են նախորդ շաբաթվա ընթացքում դրամավարկային քաղաքականության ընթացքի, բանկային համակարգում, ֆինանսական շուկայում ձևավորված իրավիճակի, ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից իրականացված գործառնությունների, ինչպես նաև դրամավարկային և պետական բյուջեի հետ փոխհարաբերություններին առնչվող ցուցանիշների քննարկումը:

Դրամավարկային քաղաքականության կոմիտեի կողմից քննարկվում են նաև նախորդ տասնօրյակում գնաճի գնահատումների վերաբերյալ ՀՀ կենտրոնական բանկի վիճակագրության վարչության և Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայության դիտարկումների արդյունքները:

Դրամավարկային քաղաքականության կոմիտեի նիստերը գումարվում են ՀՀ կենտրոնական բանկում՝ յուրաքանչյուր ուրբաթ օրը:

2009թ. գումարվել է Դրամավարկային քաղաքականության կոմիտեի 52 նիստ:

Ներդրումային հանձնաժողով

Ներդրումային հանձնաժողովն իր լիազորությունների սահմաններում որոշումներ կայացնելու իրավասություններ ունեցող մարմին է, որը, Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի միջազգային պահուստների կառավարման վերաբերյալ խորհրդի որոշումներին համապատասխան, իրականացնում է միջազգային պահուստների կառավարման որոշումների ըն-

դուժման և դրանց կատարման վերահսկողության գործառնություններ, ինչպես նաև քննարկում է ներդրումային գործունեության ընթացիկ համակարգմանն առնչվող խնդիրներն ու ֆինանսական վերլուծության արդյունքները:

Նշված գործառնություններն իրականացնելու նպատակով հանձնաժողովը քննարկում է միջազգային պահուստների կառավարման ռազմավարական և մարտավարական, ինչպես նաև կառավարման ընթացիկ վերահսկողության խնդիրներ:

Հանձնաժողովի նիստերը, որպես կանոն, գումարվում են ամիսը մեկ անգամ:

2009թ. գումարվել է Ներդրումային հանձնաժողովի 12 նիստ, ընդունվել է 9 որոշում:

Լիցենզավորման և վերահսկողության հանձնաժողով

Լիցենզավորման և վերահսկողության հանձնաժողովը քննարկում է՝

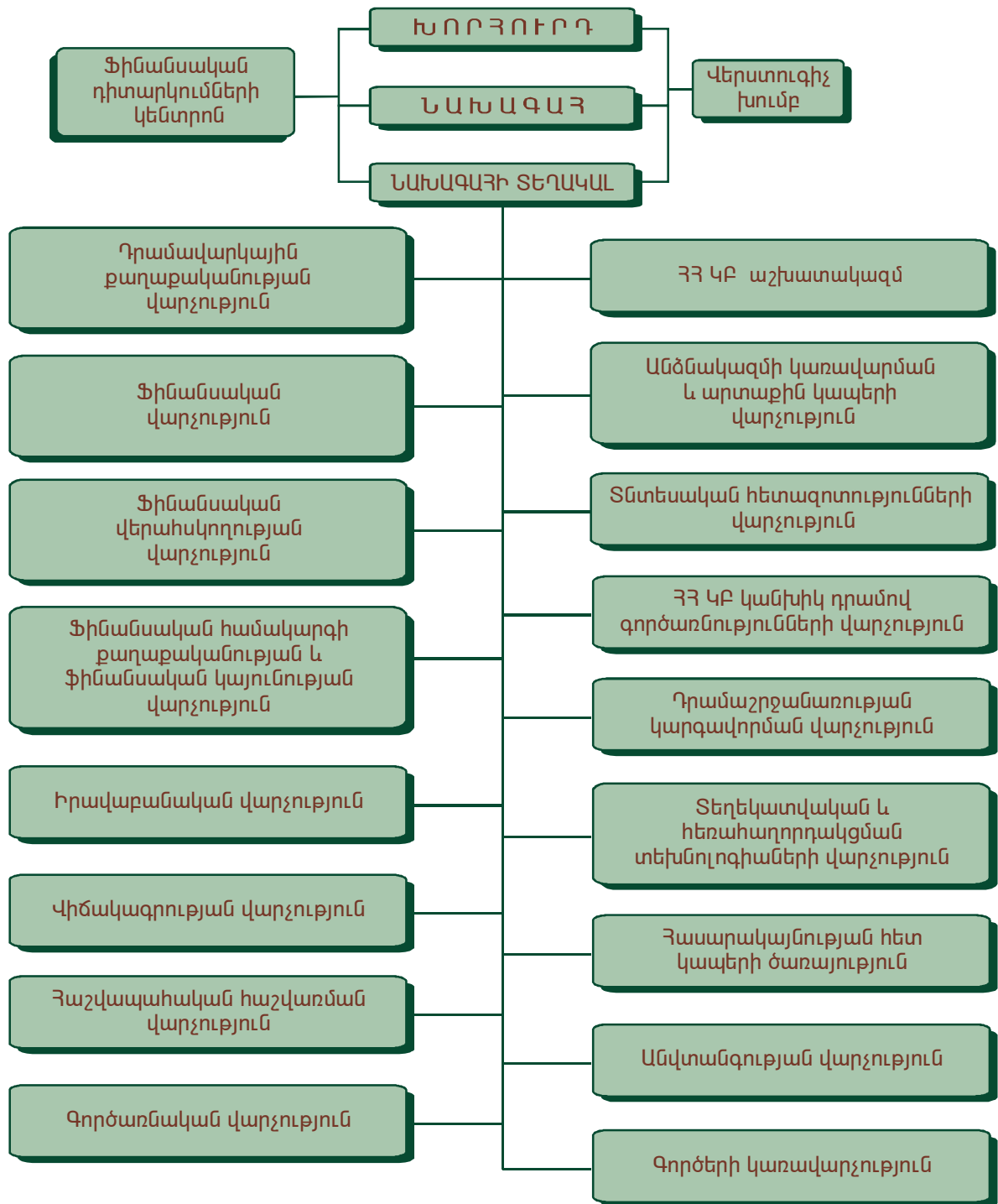
- ա) բանկերի և օտարերկրյա բանկերի մասնաճյուղերի ստեղծմանը նախնական հավանություն տալու, բանկերի և օտարերկրյա բանկերի մասնաճյուղերի գրանցման և լիցենզավորման,
- բ) բանկերի մասնաճյուղերի, ներկայացուցչությունների, ինչպես նաև օտարերկրյա բանկերի ներկայացուցչությունների գրանցման,
- գ) մասնագիտացված անձանց ինքնակարգավորվող կազմակերպությունների, դրանց կանոնների գրանցման,
- դ) այլ անձանց լիցենզավորման,
- ե) «Բանկերի և բանկային գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով և Կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից հաստատված «Կանոնակարգ 1-ով» նախատեսված փոփոխությունների գրանցման,

- զ) բանկի ղեկավարների (բացառությամբ կառուցվածքային ստորաբաժանումների ղեկավարների), ինչպես նաև Կենտրոնական բանկի կողմից լիցենզիա ստացող այլ անձանց որակավորման և մասնագիտական համապատասխանության,
- է) արժեթղթերի շուկայում մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու որակավորման,
- ը) արժեթղթերի գրանցման հայտարարագրի գրանցման հարցերը,
- թ) բանկի կողմից թույլ տրված օրենսդրական խախտումները, առկայության դեպքում՝ բանկի բացատրությունները և առարկությունները,
- ժ) խախտում թույլ տված բանկի և (կամ) ղեկավարի նկատմամբ պատժամիջոց կիրառելու կամ չկիրառելու նպատակահարմարությունը,
- ժա) Կենտրոնական բանկի կողմից գրանցված կամ լիցենզիա ստացած այլ անձանց, ինչպես նաև Կենտրոնական բանկի կողմից վերահսկվող այլ անձանց կողմից թույլ տրված օրենսդրական խախտումները, առկայության դեպքում՝ նրանց բացատրությունները և առարկությունները, նրանց նկատմամբ պատժամիջոց կիրառելու կամ չկիրառելու նպատակահարմարությունը,
- ժբ) սույն կետի «ա-ժա» ենթակետերին առնչվող այլ հարցեր,
- ժգ) Կենտրոնական բանկի այլ իրավական ակտերով նախատեսված այլ լիազորություններից բխող հարցեր:

Հանձնաժողովն իր գործունեությունն իրականացնում է նիստերի միջոցով, որոնք գումարվում են ըստ անհրաժեշտության, բայց ոչ պակաս, քան շաբաթը մեկ անգամ:

2009թ. գումարվել է Լիցենզավորման և վերահսկողության հանձնաժողովի 58 նիստ:

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

Ֆինանսական դիտարկումների կենտրոն

Հիմնական նպատակը հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների օրինականացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի (այսուհետ՝ «ՓԼ» և «ԱՖ») արդյունավետ մեխանիզմների ստեղծումն է:

Վերստուգիչ խումբ

ՀՀ կենտրոնական բանկի Վերստուգիչ խումբը «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի պահանջով խորհրդի կողմից ձևավորվող հատուկ կառուցվածքային ստորաբաժանում է, որի հիմնական գործառնությունը անկախ, օբյեկտիվ երաշխավորման և խորհրդատվական գործունեության իրականացումն է՝ ուղղված ՀՀ կենտրոնական բանկի համար հավելյալ արժեքի ստեղծմանն ու բանկի գործառնությունների կատարելագործմանը:

Վերստուգիչ խմբի խնդիրն է համակարգված և կարգավորված մոտեցմամբ նպաստել բանկի նպատակների իրագործմանը՝ գնահատելով և բարելավելով ռիսկերի, հսկողության և կառավարման գործընթացները:

Դրամավարկային քաղաքականության վարչություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ գնաճի կառավարման ապահովմանն ուղղված դրամավարկային քաղաքականության մշակումը, տնտեսության բոլոր հատվածների (իրական, պետական, արտաքին և ֆինանսական) համար մակրոտնտեսական հետազոտությունների և կանխատեսումների իրականացումը, ՀՀ Կառավարության հետ մակրոտնտեսական քաղաքականության ծրագրերի համատեղ մշակումը և իրականացման ընթացքում դրամավարկային հարկաբյուջետային քաղաքականությունների համակարգումը, արժույթային քաղաքականության մշակումը և զարգացումը, համագործակցությունը միջազգային կազմակերպությունների հետ, ՀՀ կենտրոնական բանկի դրամավարկային քաղաքականության թափանցիկության և հրապարակայնության ապահովումը:

Ֆինանսական համակարգի քաղաքականության և ֆինանսական կայունության վարչություն

Հիմնական նպատակն է բացահայտել Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական համակարգի (ֆինանսական ինստիտուտների և ֆինանսական ենթակառուցվածքների) կայունությանը և զարգացմանը խոչընդոտող համակարգային խնդիրները և սպառնացող ռիսկերը, հետազոտել և առաջարկել դրանց լուծումները՝ մասնավորապես մշակելով ֆինանսական համակարգի կարգավորմանը նպաստող ենթաօրենսդրական ակտեր՝ միտված ֆինանսական կայունության արդյունավետ համակարգի ներդրմանը:

Ֆինանսական վերահսկողության վարչություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ ՀՀ տարածքում գործող բանկերի, օտարերկրյա բանկերի մասնաճյուղերի, վարկային կազմակերպությունների, ապահովագրական ընկերությունների, վճարահաշվարկային կազմակերպությունների, գրավատների, արժեթղթերի շուկայի մասնագիտացված մասնակիցների, արտարժույթի դիլերային-բրոքերային առուվաճառք իրականացնող անձանց, փոխանակման կետերի և Կենտրոնական բանկի կողմից լիցենզավորվող այլ անձանց (այսուհետ՝ ֆինանսական կազմակերպություններ), իսկ օրենքով նախատեսված դեպքերում՝ նաև արժեթղթերի հրապարակային առաջարկություններով հանդես եկող անձանց և այլ անձանց գործունեության վերահսկողությունը, լուծարվող (ինքնալուծարվող) բանկերի, վարկային կազմակերպությունների, ապահովագրական ընկերությունների, արժեթղթերի շուկայի մասնագիտացված մասնակիցների գործունեության վերահսկողությունը, ՀՀ արժեթղթերի շուկայում ներդրողների, ներդրումային ծառայություններից օգտվող անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությունը:

Ֆինանսական վարչություն

ՀՀ կենտրոնական բանկի ֆինանսական վարչության հիմնական նպատակը դրամավարկային քաղաքականության իրականացումը և Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պահուստների անվտանգ, իրացվելի և եկամտա-

բեր կառավարումն է: Իր առջև դրված խնդիրներին համապատասխան՝ վարչությունն իրականացնում է հետևյալ գործառնությունները՝ հանդես գալով որպես Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության ֆինանսական գործակալ՝ ապահովում է ֆինանսական խորհրդատվություն, իրականացնում է բաց շուկայական գործառնություններ Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական շուկաներում, ներդրումային գործառնություններ միջազգային ֆինանսական շուկաներում, մշակում և Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական շուկաներում ներդնում է միջազգային չափանիշներին համապատասխան գործելակերպ և այլն:

Իրավաբանական վարչություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից ընդունվող նորմատիվ և անհատական իրավական ակտերի համապատասխանության ապահովումը ՀՀ օրենսդրության նորմերին, ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից իրականացվող գործառնությունների և կնքվող գործարքների համապատասխանության ապահովումը ՀՀ օրենսդրության պահանջներին, ՀՀ կենտրոնական բանկի շահերի պաշտպանությունը ՀՀ կամ այլ պետությունների դատարաններում, ՀՀ բանկային, արժույթային, ապահովագրական, արժեթղթերի շուկան կարգավորող օրենսդրության, ինչպես նաև ՀՀ կենտրոնական բանկի գործունեությանը առնչվող այլ օրենքների և իրավական ակտերի ստեղծմանն ու կատարելագործմանը օժանդակումը, ՀՀ կենտրոնական բանկի ընդունած նորմատիվ իրավական ակտերի համակարգումը և դրանց կանոնակարգման վերաբերյալ առաջարկությունների մշակումը, դատական պրակտիկայի ուսումնասիրումը և ամփոփումը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից ներկայացված հայցերի մասով, ՀՀ կենտրոնական բանկի միջազգային կապերի իրավական ապահովումը:

Վիճակագրության վարչություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ տնտեսական վիճակագրության մեթոդաբանության (տնտեսության բոլոր հատվածների համար) զարգացումը և համապատասխանեցումը ընդունված միջազ-

գային չափանիշներին, տնտեսական վիճակագրության հավաքագրումը, մշակումը և վիճակագրական վերլուծությունը (հարթեցում, դասակարգում, կանխատեսում, տարբեր ինդեքսների հաշվարկ և այլն), ԿԲ տվյալների բանկի զարգացումը (տնտեսության բոլոր հատվածների և այլ երկրների համար), տնտեսական վիճակագրության արժանահավատության ապահովումը՝ վարչության իրավասության շրջանակներում, հավաքագրված և մշակված վիճակագրության ներկայացումը լայն հասարակությանը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի վիճակագրական և այլ հրապարակումների տեսքով, ՀՀ կենտրոնական բանկի ստորաբաժանումների, ՀՀ կենտրոնական բանկից դուրս այլ կազմակերպությունների միջև (այդ թվում՝ միջազգային կազմակերպությունների, ինչպես նաև արտասահմանյան երկրների) տեղեկատվության փոխանակման և կանոնակարգման կազմակերպումը, բաղադրյալ տնտեսական ինդեքսների հաշվարկման նպատակով եռամսյակային հարցումների, որոշակի երևույթների ուսումնասիրման համար վիճակագրական հարցումների իրականացումը (անհրաժեշտության դեպքում՝ պարբերաբար), վարկատուների կողմից վարկային ռեզիստիվ տրամադրվող տվյալների մուտքագրման, մշակման, օգտագործողներին տրամադրման և ստացվող տեղեկատվության արժանահավատության ապահովումը, վարկային ռեզիստիվ զարգացումը, առևտրային կազմակերպությունների վարկանշումը:

Հաշվապահական հաշվառման վարչություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ ՀՀ կենտրոնական բանկում հաշվապահական հաշվառման վարումը հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների համաձայն, ՀՀ կենտրոնական բանկի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մշակումը, ՀՀ կենտրոնական բանկի եռամսյակային և տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունների կազմումը, ՀՀ կենտրոնական բանկի ծախսերի նախահաշվի և կապիտալ ներդրումների ծրագրի կազմումը, կատարումը և վերահսկումը:

Գործառնական վարչություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ ներքին և արտաքին շուկաներում ՀՀ կենտրոնական բանկի կող-

միջ իրականացվող ֆինանսական գործառնությունների կատարումը, ՀՀ ԿԲ հաճախորդների (կառավարություն, բանկ, այլ կազմակերպություններ) բանկային սպասարկումը, վճարումների իրականացումը (այդ թվում՝ «ՍՎԻՖԹ» համակարգով), ՀՀ կենտրոնական բանկի թղթակցային հաշիվների բացումը, վարումը, փակումը, պետական արժեթղթերի հաշվառման Դեպո համակարգով գործառնությունների իրականացումը, միջբանկային (էլեկտրոնային և քլիրինգային) հաշվարկների իրականացումը:

ՀՀ ԿԲ աշխատակազմ

Հիմնական նպատակը ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահի, տեղակալի, խորհրդի բնականոն աշխատանքի, ստորաբաժանումների և ղեկավարության միջև փոխհամագործակցության, անձնակազմի հաշվառման հետ կապված գործընթացների, Կենտրոնական բանկում փաստաթղթաշրջանառության անընդհատության ապահովումն է, ինչպես նաև Կենտրոնական բանկի տեսչականի և ռազմավարական զարգացման ծրագրի մշակման աշխատանքների կազմակերպումն ու համակարգումը:

Անձնակազմի կառավարման և արտաքին կապերի վարչություն

Հիմնական նպատակը ՀՀ կենտրոնական բանկում անձնակազմի կառավարման համակարգի ամբողջականության ապահովումն է՝ հիմնված աշխատատեղերի և աշխատանքի կատարողականի, ՀՀ ԿԲ աշխատակիցների ներուժի, կարիքների գնահատման և դրանց համապատասխան վերապատրաստման ծրագրերի մշակման համակարգերի վրա, ինչպես նաև միջազգային կազմակերպությունների հետ համագործակցության զարգացումը:

Տնտեսական հետազոտությունների վարչություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ տնտեսագիտական տեսությունների գործնական կիրառումը դրամավարկային քաղաքականության մշակման և իրականացման գործընթացում, ՀՀ տնտեսության զարգացման սցենարների մշակումը երկարաժամկետ հատվածում, մակրո-և միկրոտնտես-

ական հետազոտությունների իրականացումը տնտեսության առանձին հատվածների (իրական, պետական, արտաքին և ֆինանսական) համար, տնտեսագիտական տեսությունների և դրանց գործնական կիրառման միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը:

Կանխիկ դրամով գործառնությունների վարչություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ ՀՀ տարածքում գործող բանկերի և ՀՀ կենտրոնական բանկի այլ հաճախորդների դրամարկղային սպասարկումը, Կենտրոնական բանկ մուտքագրված կանխիկ դրամի վերահաշվումը, հնամաշ, կեղծ և անվճարունակ դրամանիշերի տեսակավորումը, կանխիկ դրամի շրջանառության ընթացքում զանգվածի գտումը հնամաշ, կեղծ և անվճարունակ դրամանիշերից:

Դրամաշրջանառության կարգավորման վարչություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ ՀՀ դրամանիշերի թողարկման կազմակերպումը, ՀՀ դրամաշրջանառության կարգավորումը և կազմակերպումը, ՀՀ կենտրոնական բանկի դրամական պահուստների կառավարումը, ՀՀ տարածքում գործող բանկերում կանխիկ դրամով գործառնությունների կանոնակարգումը, իրավապահ մարմինների հետ համատեղ դրամանենգության դեմ պայքարի կազմակերպումը, հնամաշ դրամանիշերի դուրսբերումը շրջանառությունից և դրանց ոչնչացումը, ՀՀ հուշադրամների թողարկման և իրացման կազմակերպումը:

Տեղեկատվական և հեռահաղորդակցման տեխնոլոգիաների վարչություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ միջազգային չափանիշներին համապատասխանող գործուն տեղեկատվական համակարգերի ստեղծումը, ներդրումը և զարգացումը, բանկային գործունեության ավտոմատացման ժամանակակից տեխնոլոգիաների կիրառման սկզբունքների մշակումը և ներդրումը, տեղեկատվական անվտանգության քաղաքականության և ստան-

դարձնելու մշակումը և վերահսկումը, տեղեկատվական անվտանգության ապահովումը ապարատաճարային և կազմակերպչական միջոցների կիրառմամբ, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների վերահսկումը, համակարգչային ցանցերի ու բանկային ավտոմատացված համակարգերի անվտանգության ապահովումը, տեղեկատվության պաշտպանվածության պարբերաբար ուսումնասիրումը, հաշվետվությունների և առաջարկությունների ներկայացումը:

Հասարակայնության հետ կապերի ծառայություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի իմիջի ձևավորումը, ՀՀ կենտրոնական բանկի ղեկավարությանը ՁԼՄ-ներով հրապարակվող տեղեկատվության տրամադրումը, ՀՀ կենտրոնական բանկի և Հայաստանի բանկային համակարգի վերաբերյալ տեղեկատվական հոսքերի ապահովումը, ՁԼՄ-ների միջոցով հասարակությանը ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից իրականացվող քաղաքականության վերաբերյալ պաշտոնական տեղեկատվության հաղորդումը, ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին արտասահմանյան տեղեկատվական գործակալություններին, հրատարակություններին տվյալների տրամադրումը, ԿԲ ինտերնետային էջի կատարելագործումը և թարմացումը, կրթական ծրագրերի իրականացումը:

Անվտանգության վարչություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ անվտանգության պաշտպանական միջոցների և միջոցառումների մշակումը, արտակարգ իրավիճակներում ձեռնարկվող միջոցառումների համակարգումը, բանկի բնականոն աշխատանքի ապահովումը, հարկ եղած դեպքում՝ տարհանման կազմակերպումը, ՀՀ կենտրոնական բանկի շենքի և տարածքի, նյութական արժեքների, անձնակազմի պաշտպանությունը տեխնիկական և ֆիզիկական միջոցներով, անվտանգության վիճակի համալիր գնահատումը, հնարավոր սպառնալիքների համակարգային վերլուծությունը և վտանգների կանխատեսումը, ներքին անվտանգության վերլուծությունը և պահուստային տարածքում էլեկտրոնային արխիվների պատճենների պահպանման կազմակերպումը:

Գործերի կառավարչություն

Հիմնական խնդիրներն են՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահի, նախագահի տեղակալի, խորհրդի անդամների և աշխատակիցների աշխատանքային պատշաճ պայմանների և բանկի բնականոն կենսագործունեության ապահովումը, այդ թվում՝ շենքերի և շինությունների շահագործումն ու սպասարկումը, տեխնիկայի, գույքի և տնտեսական ապրանքների մատակարարումն ու սպասարկումը, ավտոտնտեսության սպասարկումը:

2009 ԹՎԱԿԱՆԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ

ՀՀ կենտրոնական բանկի համար 2009թ. արդիական են համարվել հետևյալ խնդիրները.

1. *Դրամավարկային քաղաքականության ոլորտում աշխատանքների իրականացում*¹

Մասնավորապես՝

- Դրամավարկային քաղաքականության քափանցիկության բարձր մակարդակի ապահովում, ՀՀ կենտրոնական բանկի կանխատեսումների և քաղաքականության վերլուծության ամբողջական համակարգի մշակում և մեկ փաստաթղթում (Forecasting and Policy Analysis System - FPAS) հրապարակում: Դրամավարկային քաղաքականության մշակման և կանխատեսումների իրականացման համակարգի կատարելագործում՝ գնաճի բնույթը խորությամբ ուսումնասիրելու միջոցով:

Համաձայն «ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի հիմնական խնդիրը գների կայունության ապահովումն է, որով ԿԲ-ն իր մասնակցությունն է ունենում երկարատև ժամանակահատվածում կայուն և բարձր տնտեսական աճի ձեռքբերմանն ուղղված տնտեսական քաղաքականության իրականացմանը: Գների կայունությունը ենթադրում է գնաճի որոշակի մակարդակ, որը ԿԲ կողմից ընդունվում է որպես գնաճի նպատակային մակարդակ կամ գնաճի թիրախ:

ՀՀ-ում գնաճի թիրախը, որպես կանոն, ամրագրվում է ինչպես ՀՀ Կառավարության պետական միջնաժամկետ ծախսերի և ԿԲ դրամավարկային քաղաքականության, այնպես էլ կայուն

զարգացման ծրագրում և պետական բյուջեի մասին օրենքում:

ՀՀ ԿԲ-ն ինքնուրույն է ընտրում իր կողմից իրականացվող դրամավարկային քաղաքականության ռազմավարությունը, միջանկյալ և գործառնական նպատակները և դրամավարկային գործիքները: 2006 թվականի հունվարի 1-ից ՀՀ ԿԲ-ն անցում է կատարել գնաճի նպատակահորման ռազմավարությանը, ըստ որի՝ որպես միջանկյալ նպատակ է ընդունվել գնաճի կանխատեսված մակարդակը, իսկ որպես գործառնական նպատակ՝ կարճաժամկետ տոկոսադրույքը:

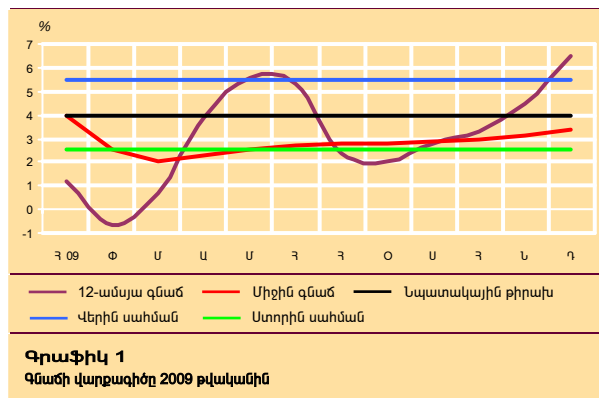
Դրամավարկային քաղաքականության հիմնական գործիքը ՀՀ-ում ռեպո տոկոսադրույքն է (վերաֆինանսավորման տոկոսադրույք), որը սահմանվում է ԿԲ խորհրդի կողմից՝ ըստ նախօրոք հայտարարված տարեկան ժամանակացույցի: Այն յուրաքանչյուր հաջորդ տարվա համար կազմվում է պարտադիր պահուստավորման օրացույցին համապատասխան, իսկ դրամավարկային քաղաքականության գործիքների տոկոսադրույքները ուժի մեջ են մտնում տվյալ ամսվա պարտադիր պահուստավորման ժամանակահատվածի առաջին օրը:

ՀՀ կենտրոնական բանկի գործունեության քափանցիկության բարձրացման նպատակով մշակվել է ՀՀ կենտրոնական բանկի կանխատեսումների և քաղաքականության վերլուծության ամբողջական համակարգը (Forecasting and Policy Analysis System - FPAS), որը նախատեսվում է լրամշակել և հրապարակել 2010թ. երկրորդ եռամսյակում:

2009թ. համար սահմանված գնաճի նպատակային թիրախի ապահովմանն ուղղված միջոցառումները նախանշվել են դրամավարկային քաղաքականության ծրագրերում, իսկ դրա իրականացման փաստացի ընթացքը՝ գնաճի եռամսյակային հաշվետվություններում: 2009թ. ընթացքում իրականացված դրամավարկային քաղաքականության առանձնահատկությունները հիմնականում պայմանավորվել են համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամին դի-

¹ Դրամավարկային քաղաքականության վերաբերյալ մանրամասն հաշվետվությունը ներկայացվում է եռամսյակը մեկ ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից թողարկվող «ՀՀ դրամավարկային քաղաքականության ծրագիր, Գնաճի հաշվետվություն» պարբերականում: Տես ՀՀ ԿԲ ինտերնետային կայքում՝ www.cba.am:

մակայելու և դրա հետևանքները մեղմելու անհրաժեշտությամբ: Մասնավորապես, ճգնաժամի սկզբնական փուլում գների և ֆինանսական կայունության նպատակների արդյունավետ համադրման միջոցով հաջողվել է պատշաճ մակարդակում պահպանել ֆինանսական համակարգի կայունությունը՝ խուսափելով բանկային համակարգում ցնցումների առաջացումից: Այնուհետև, տնտեսական ակտիվության վերականգնման և գների կայունության առաջնահերթությունների համադրման ներքո իրականացվել է խիստ ընդլայնողական դրամավարկային քաղաքականությունը՝ շեշտադրումը տեղափոխելով տնտեսական ակտիվության հնարավորինս խթանման վրա՝ բնականաբար չվտանգելով գների կայունությունը: Ընդլայնողական քաղաքականությունը բնութագրվել է ոչ միայն վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի 2.75 տոկոսային կետով նվազեցմամբ, այլև ծավալային ընդլայնման քաղաքականության իրականացմամբ: Այս պայմաններում գնաճը մինչև նոյեմբեր մշտապես պահպանվել է նպատակային թիրախի սահմաններում և միայն դեկտեմբերին կտրուկ աճել է մինչև 6.5%՝ գերազանցելով նպատակային թիրախը շուրջ 1 տոկոսային կետով: Վերջինս բացառապես պայմանավորվել է դեկտեմբերին գյուղատնտեսական ապրանքների գների առավել ցայտուն սեզոնային աճով: Հատկանշական է, որ տարեկան միջին գնաճը 2009թ. կազմել է ընդամենը 3.4%:

Իրականացված ընդլայնողական դրամավարկային քաղաքականությունը նպաստել է մակրոտնտեսական իրավիճակի որոշակի բարելավմանը՝ արտահայտվելով չորրորդ եռամսյակից տնտեսական անկման տեմպերի դանդաղմամբ. հունվար-սեպտեմբերին արձանագրվել է 18.3%, իսկ հունվար-դեկտեմբերին՝ 14.4% անկում:

2. Ֆինանսական համակարգի կարգավորման և վերահսկողական դաշտի զարգացում ու կատարելագործում²

Մասնավորապես՝

1. Տնտեսության բոլոր հատվածներում առաջացող ռիսկերի ուսումնասիրություն ու վերլուծություն՝ մշակելով և ներդնելով ֆինանսական համակարգի կայունության վրա ազդող գործոնների քանակական գնահատման համակարգ:
2. Համահայկական բանկի կազմավորման ավարտ, որը հիմնականում ներդրումներ կիրականացնի խոշորածավալ, նորարարական նախագծերում՝ ՀՀ կառավարության ծրագրից բխող գերակա ոլորտներում (կրթություն, զբոսաշրջություն, առողջապահություն, ֆինանսներ, գերազանցության գործարար միջավայր):
3. Հիփոթեքային ընկերության (հիփոթեքային երկրորդային շուկայի օպերատոր) ստեղծում, որի գործունեության հիմնական նպատակն է գործուն ֆինանսական մեխանիզմի ձևավորումը՝ հիփոթեքի վերաֆինանսավորման համար: Մասնավորապես՝ ընկերության գործունեությունը կնպաստի հիփոթեքային շուկայի ընդլայնմանը, ինչպես նաև բնակչության լայն շերտերի համար հիփոթեքային վարկերի մատչելիության բարձրացմանը:
4. Բարեփոխումների իրականացում՝ կապված «ՆԱՍՂԱԹ Օ-Էմ-Էքս Արմենիա» ընկերության շուկա մուտք գործելու հետ:

ՀՀ ֆինանսական համակարգի համար 2009 թվականը ֆինանսատնտեսական ճգնաժամից բխող մարտահրավերներով և նորանոր ռիսկերով հղի տարի էր: Հայաստանի ֆինանսական համակարգի վրա ճգնաժամի ազդեցությունը մեղմելու նպատակով 2009 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկը ձեռնարկել է մի շարք միջոցներ: Կենտրոնական բանկը իրականացրել է բանկային, արժեթղթերի, ապահովագրության շուկաների համահունչ զարգացման ուղղված բարեփոխումների շարունակական աշխատանքներ՝ նպատակ ունենալով ապահովել օրենքով ամրագրված իր կարևորագույն խնդիրներից

² Ֆինանսական համակարգի մասին մանրամասն տե՛ս «Հայաստանի ֆինանսական համակարգը (2009). զարգացումը, կարգավորումը, վերահսկողությունը» և «Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն, 2009» պարբերականներում (www.cba.am):

մեկը, այն է՝ ՀՀ ֆինանսական համակարգի կայունության և բնականոն գործունեության ապահովումը:

Ֆինանսական համակարգի կարգավորում.

2009 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկը ՀՀ Կառավարություն է ներկայացրել ««Ֆիզիկական անձանց բանկային ավանդների հատուցումը երաշխավորելու մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին», ««Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքում լրացում կատարելու մասին» և ««Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենքում լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների նախագծերը, որոնք նպատակ ունեն ֆինանսական ճգնաժամի պայմաններում առավելագույնս պաշտպանելու ֆինանսական համակարգը ցնցումներից, ինչպես նաև համապատասխանեցնելու ԵՄ օրենսդրության չափանիշներին և բավարարելու Արժույթի միջազգային հիմնադրամի կառուցվածքային ուղենիշը:

««Ֆիզիկական անձանց բանկային ավանդների հատուցումը երաշխավորելու մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագծով բարձրացվում են երաշխավորված ավանդի չափերը, մասնավորապես.

- ա) եթե ավանդատուն անվճարունակ բանկում ունի միայն դրամային բանկային ավանդ, ապա երաշխավորված ավանդի չափը երկու միլիոն հայկական դրամի փոխարեն չորս միլիոն դրամ է.
- բ) եթե ավանդատուն անվճարունակ բանկում ունի միայն արտարժույթային բանկային ավանդ, ապա երաշխավորված ավանդի չափը մեկ միլիոն հայկական դրամի փոխարեն երկու միլիոն դրամ է.
- գ) եթե ավանդատուն անվճարունակ բանկում ունի դրամային և արտարժույթային բանկային ավանդներ, և դրամային բանկային ավանդի գումարը երկու միլիոն դրամից (մեկ միլիոն հայկական դրամի փոխարեն) ավելի է, ապա երաշխավորվում է միայն դրամային ավանդը՝ մինչև չորս միլիոն հայկական դրամով.
- դ) եթե ավանդատուն անվճարունակ բանկում ունի դրամային և արտարժույթային բանկային ավանդներ, և նրա դրամային բանկային ավանդի գումարը պակաս է երկու միլիոն հայկական դրամից (մեկ միլիոն հայկական դրամի փոխարեն), ապա երաշխավորվում է

դրամային բանկային ավանդն ամբողջությամբ և արտարժույթային բանկային ավանդը՝ երկու միլիոն դրամի և հատուցված դրամային բանկային ավանդի տարբերության չափով:

«Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» և «Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքների փոփոխություններով նախատեսվել է, որ այն դեպքում, երբ հատուցման դեպք առաջանալու պահին կարող է վտանգվել Հայաստանի Հանրապետության բանկային համակարգի կայունությունը (իրացվելիությունը և/կամ վճարունակությունը), Կենտրոնական բանկը կարող է իր խորհրդի կողմից սահմանված կարգով, պայմաններով և ժամկետներով Ավանդների հատուցումը երաշխավորող հիմնադրամին տրամադրել բյուջետային երաշխիքով ապահովված վարկեր:

2009 թվականին մի շարք փոփոխություններ են կատարվել ֆինանսական ոլորտը կարգավորող ենթաօրենսդրական ակտերում:

ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակելու է ՀՀ հիփոթեքային շուկայի զարգացմանը նպատակաուղղված աշխատանքները: 2009թ. կատարվել են նաև Համահայկական բանկի բիզնեսպլանի մշակման աշխատանքներ, որի ընդունումից և 2010թ. Մրցունակության ազգային խորհրդի կողմից գործադիր տնօրենի ընտրությունից հետո Համահայկական բանկը կսկսի իր գործունեությունը՝ ֆինանսավորելով ՀՀ տնտեսության զարգացման համար կարևոր նախագծերը:

2009թ. կարևոր քայլ էր «Ազգային հիփոթեքային ընկերության» հիմնադրումը՝ հատկապես տնտեսության անկման և շինարարության ոլորտի կրճատման պայմաններում ՀՀ տնտեսության որոշակի աշխուժացման առումով:

2009թ. ՀՀ հիփոթեքային շուկայի զարգացումը խթանող մեկ այլ կարևոր նախագիծ էր «Երիտասարդ ընտանիքներին մատչելի բնակարան» հայեցակարգի մշակումը: 2010 թվականին շարունակվելու են ՀՀ հիփոթեքային շուկայի զարգացմանն ուղղված աշխատանքները: Իրականացվելու են «Երիտասարդ ընտանիքներին մատչելի բնակարան» պետական նպատակային ծրագրի շրջանակներում նոր վարկային կազմակերպության ստեղծման և ծրագրի ֆինանսավորման աշխատանքները: Արդյունքում ակնկալվում է, որ նոր վարկային կազմակերպության աջակցությամբ ՀՀ բանկերը և վարկային կազմակեր-

պոթյունները, նախապես սահմանված չափորոշիչներով, երիտասարդ ընտանիքներին կտրամադրեն մատչելի պայմաններով հիփոթեքային վարկեր:

2010 թվականին Կենտրոնական բանկը շարունակելու է ակտիվ համագործակցությունը «ՆԱՍԴԱՔ Օ-Էմ-Էքս Արմենիա»-ի հետ՝ իրականացնելով կապիտալի շուկայի զարգացմանը, ներդրումային հնարավորությունների ընդլայնմանը, շուկայի ենթակառուցվածքների կատարելագործմանը և մարքեթինգի ու շուկայի տարբեր մասնակիցների իրազեկության մակարդակի բարձրացմանը նպատակաուղղված միջոցառումներ:

Ֆինանսական համակարգի վերահսկողություն. ՀՀ կենտրոնական բանկը 2009 թվականին իրականացրել է 539 «տեղերում ստուգումներ»:

5՝ բոլոր ուղղություններով և 19՝ նպատակային ստուգումներ բանկերում (որից 14-ը՝ բանկերում Կանոնակարգ 1-ի 13-րդ գլխի պահանջներին համապատասխանությունը պարզելու նպատակով),

6 ստուգում վարկային կազմակերպություններում (որից 3-ը՝ վարկային կազմակերպություններում Կանոնակարգ 13-ի 4-րդ և 10-րդ գլխի պահանջներին համապատասխանությունը պարզելու նպատակով),

4 ստուգում ապահովագրական ընկերություններում, 1 ստուգում ապահովագրական բրոքերային ընկերությունում, 2 ստուգում ապահովագրական գործակալների,

39 ստուգում գրավատներում,

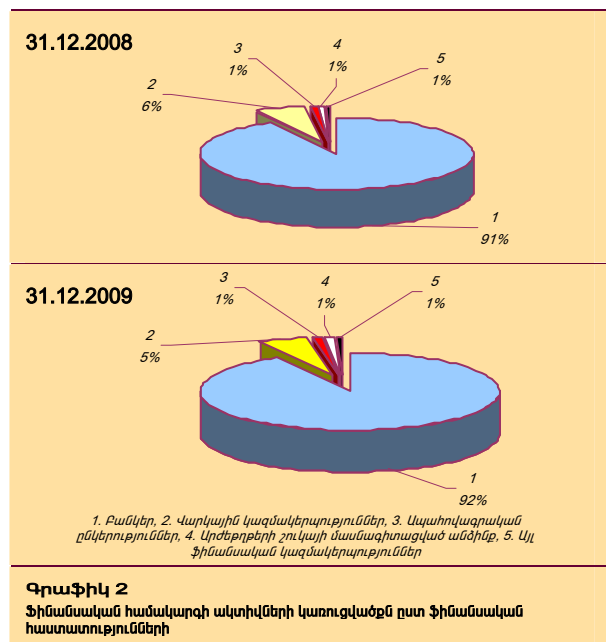
450 ստուգում արտարժույթի առք ու վաճառքի փոխանակման կետերում,

9 ստուգում ֆինանսական շուկայի այլ մասնակիցների մոտ:

Փաստաթղթային և տեղերում իրականացված ստուգումների արդյունքում բացահայտվել և արագորեն կանխվել են ֆինանսական ինստիտուտների թույլ տված խախտումները, անթույլատրելի շրջանակներում գործող ռիսկերը: 2009 թվականի ստուգումների ընթացքում առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձվել նաև փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարին: 2009 թվականին, նախորդ տարվա համեմատ, ֆինանսական վերահսկողության վարչության կողմից փաստաթղթային և տեղերում իրականացված ստուգումների արդյունքում բացահայտված խախտումներում հիմնականում ավելացել է օրենսդրական խախտումների քանակը:

Ֆինանսական համակարգի 2009 թվականի զարգացումները. Հատկանշական է, որ 2009 թվականին ՀՀ բանկային համակարգը պահպանել է զարգացման ու աճի միտումները և ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի պայմաններում դրսևորել բարձր ճկունություն: Ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հետևանքով աշխարհի բազմաթիվ ֆինանսական կառույցներ սնանկացան՝ պատճառ դառնալով սոցիալական անցանկալի երևույթների, իսկ Հայաստանում որևէ ֆինանսական հաստատություն անվճարունակության խնդիր չունեցավ:

ՀՀ ֆինանսական համակարգի խոշորագույն մասնակիցը շարունակում է մնալ բանկային համակարգը, որին բաժին է ընկնում ֆինանսական համակարգի ակտիվների 92%-ը:

Բանկային համակարգի զարգացումների առանձնահատկությունների տեսանկյունից տարին կարելի է բաժանել երկու կիսամյակի: Տարեսկզբին ազգային արժույթի արժեզրկման ճնշումների, դրամային ավանդները դոլարայինով փոխարինելու գործընթացների հետևանքով բանկային համակարգում առաջացած արտարժույթային իրացվելիության և կապիտալի բավարարության հետ կապված ռիսկերը չեզոքացնելու նպատակով ԿԲ-ն տարեսկզբին (հունվարին և փետրվարին) մեծացրեց միջամտությունը արտարժույթի շուկայում և բավարար արտարժույթային իրացվելիություն ներարկելով բանկային համակարգ՝ հնարավորություն տվեց բանկերին

ամրապնդելու իրենց ֆինանսական դիրքերը և դիմագրավելու համաշխարհային ճգնաժամի հետևանքով առաջացած ճնշումներին: Մարտի սկզբին, երբ ֆինանսական համակարգը բավարար կապիտալացված էր, իրացվելի և պատրաստ դիմակայելու ճգնաժամի հետագա մարտահրավերներին, ԿԲ-ն դադարեցրեց ակտիվ միջանոթությունը արտարժույթի շուկայում՝ վերադառնալով լողացող փոխարժեքի քաղաքականությանը՝ ինչը հանգեցրեց ազգային արժույթի փոխարժեքի զգալի արժեզրկման: Վերջինս զուգորդվելով տնտեսական անկման, ինչպես նաև տրանսֆերտների և գործոնային եկամուտների նվազման հետ, բանկային համակարգում որոշակի ավելացրեց ռիսկերով պայմանավորված ծախսերի մակարդակը: Այս առումով, առաջին կիսամյակը բանկային համակարգի համար եղել է հիմնականում ճգնաժամի ռիսկերի գնահատման, դիրքերի ճշգրտումների և զսպման մեխանիզմների մշակման կիսամյակ: Հատկանշական է, որ ամբողջ տարվա ընթացքում ռիսկերը այնուամենայնիվ եղել են կառավարելի շրջանակներում, և բանկային համակարգը իրացվելիության և անվճարունակության խնդրի առջև չի կանգնել:

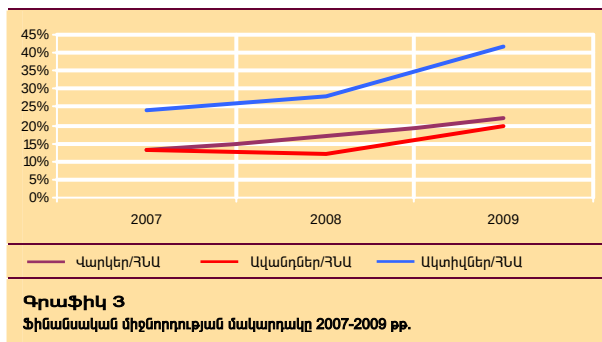
2009 թվականի առաջին կիսամյակի ընթացքում առևտրային բանկերը և վարկառուները վարկավորման հարցում ցուցաբերեցին բավականաչափ զգուշություն՝ պասիվացնելով վարկային շուկայի գործունեությունը: Արդյունքում՝ առաջին կիսամյակում արձանագրվեց վարկերի ծավալի 1%-ով նվազում: Հատկանշական է նաև, որ տարվա առաջին կեսին վատորակ վարկերի («հսկվող», «ոչ ստանդարտ» և «կասկածելի» դասերի վարկերը) տեսակարար կշիռը հասավ մինչև 10%-ի:

2009 թվականի երկրորդ կիսամյակից վարկային շուկան էապես աշխուժացավ (տարվա կտրվածքով ապահովեց վարկերի 14% աճ), ինչին նպաստեցին բանկերի և վարկառուների շրջանում վարկառուների եկամուտների կայունության որոշակի սպասումների ձևավորումը, ԿԲ որդեգրած ընդլայնողական քաղաքականությունը և պետության աջակցությամբ իրականացվող տարբեր ծրագրերը: Տարվա երկրորդ կեսին էապես լավացավ նաև վարկերի որակը, և վատորակ վարկերի տեսակարար կշիռը նվազելով՝ տարեվերջին կազմեց 4.8%:

Վարկային շուկայում 2009 թվականի հատկանշական դրսևորումներից էր վարկերի կառուցվածքի փոփոխությունը. 2009 թվականին

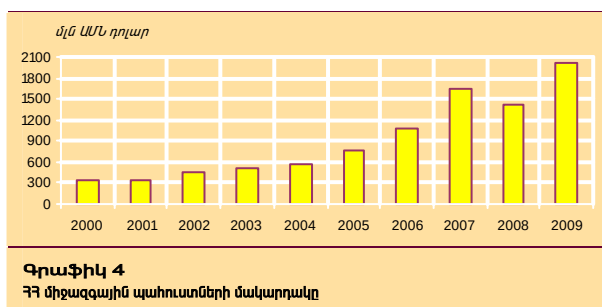
վարկավորումը գերազանցապես տրամադրվել է իրավաբանական անձանց՝ մեծացնելով վարկային պորտֆելում վերջիններիս տեսակարար կշիռը, ինչն իր հերթին նպաստել է 2009 թվականի երկրորդ կիսամյակում տնտեսության ակտիվացմանը:

Բանկային համակարգի ֆինանսական միջնորդության մակարդակը 2009 թվականին բավականին բարձրացել է, սակայն դեռևս զիջում է ԱՊՀ շատ երկրների նույն ցուցանիշին: Բանկային համակարգի ակտիվների աճին զուգահեռ, տնտեսությունում արձանագրվել է անվանական ՀՆԱ-ի նվազում, ինչի արդյունքում բանկային համակարգի ակտիվների և ՀՆԱ-ի հարաբերակցությունը 2009 թվականին ավելացել է 13.8 տոկոսային կետով՝ կազմելով 41.9%: Բանկային համակարգի կողմից տրամադրված վարկերի և ՀՆԱ-ի հարաբերակցությունն ավելացել է 5.3 տոկոսային կետով և կազմել 22.2%:

Միջազգային պահուստների մակարդակը և կառավարումը

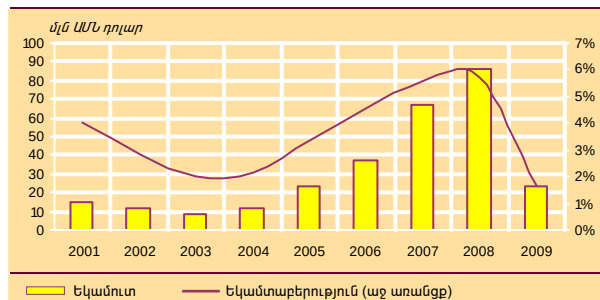
2009 թվականին միջազգային պահուստները, նախորդ տարվա համեմատությամբ, ավելացել են շուրջ 596.9 մլն ԱՄՆ դոլարով և տարեվերջին կազմել շուրջ 2003.7 մլն ԱՄՆ դոլար:

Հաշվետու տարվա ընթացքում միջին տարեկան եկամտաբերությունը կազմել է 1.61% (նա-

խորդ տարի՝ 5.73%), իսկ ստացված եկամուտը՝ 23.4 մլն ԱՄՆ դոլար (նախորդ տարի՝ 86.3 մլն ԱՄՆ դոլար):

ՀՀ միջազգային պահուստների միջին եկամտաբերությունը և ընդհանուր եկամուտները նախորդ տարվա համեմատ զգալիորեն նվազել են՝ պայմանավորված տնտեսական և ֆինանսական միջավայրերի համընդգրկուն փոփոխությամբ:

Գրաֆիկ 5
ՀՀ միջազգային պահուստների կառավարումից ստացված եկամուտներ /եկամտաբերություն/

Եթե 2008 թվականը վերջին մի քանի տասնամյակներում համաշխարհային տնտեսությունում գրանցված ամենախոր ճգնաժամի սկիզբն էր, ապա 2009 թվականի ընթացքում զարգացած երկրներում տնտեսական ակտիվության աճ և ֆինանսական շուկաներում լարվածության զգալի նվազում նկատվեց:

2009-ի ընթացքում աննախադեպ ցածր էին տոկոսադրույքները, ինչը, տոկոսադրույքների տատանողականության նվազման հետ մեկտեղ, նվազեցրեց թե՛ ուղենիշի եկամտաբերությունը, թե՛ ակտիվ կառավարման արդյունքում ուղենիշի գերակատարման հնարավորությունները:

Հարկ է նշել, սակայն, որ նախորդ տարիներին պահուստների կառավարման ոլորտում իրականացված բարեփոխումները, մասնավորապես կառավարման եռամսկարդակ համակարգի ներդրումը, գործիքակազմի ընդլայնումը և ակտիվ կառավարման փորձի կուտակումը հնարավորություն ընձեռեցին 2009 թվականին ֆինանսական արագ փոփոխվող միջավայրում դրսևորելու ճկունություն:

Տարվա ընթացքում, ճգնաժամի ազդեցության նվազմանը և տոկոսադրույքների հետագա վարքագծի վերաբերյալ շուկայում ձևավորված նոր սպասումներին համահունչ, վերանայվել են ԱՄՆ դոլարով և եվրոյով արտահայտված արժեթղթերի պայուսակների ուղենիշերը: Տարեվերջին կատարված վերլուծությունների արդյունքներով, ուղենիշերի փոփոխությունը լիովին ար-

դարացված է եղել, և գործող ուղենիշերն ապահովել են ամենաբարձր ռիսկ/եկամտաբերություն հարաբերակցությունը ՀՀ ԿԲ համար ներդրումային հանդիսացող բազմության մեջ:

Ակտիվ կառավարման արդյունքները դրական են եղել ինչպես 2008 թ-ին, այնպես էլ 2009-ին: Ակտիվ կառավարման ռազմավարություններից շեշտը դրվել է արժեթղթերի առանձին թողարկումների ընտրության վրա: Ներդրումներ են կատարվել պետական երաշխիքով թողարկված արժեթղթերում, որոնք, ունենալով շատ բարձր վարկային որակ (ամենաբարձր՝ AAA վարկանիշ), դրական հավելյալ եկամտաբերություն ունեն պետական պարտատոմսերի նկատմամբ:

3. Վճարահաշվարկային համակարգի դաշտի կատարելագործում³

Մասնավորապես՝

1. ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգի զարգացման ու հուսալիության ապահովում:
2. Անկանխիկով իրականացվող վճարումների ծավալների ավելացում:
3. Դրամավարկային գործիքների ամբողջական ավտոմատացման աշխատանքների իրականացում:
4. ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգը կարգավորող իրավական դաշտի կատարելագործում:

Համաձայն «ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի կարևորագույն խնդիրներից է գործուն վճարահաշվարկային համակարգ ստեղծելն ու զարգացնելը: Այս խնդրի իրագործման նպատակով Կենտրոնական բանկը կարգավորում և վերահսկում է ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգի, այդ թվում նաև վճարահաշվարկային ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների գործունեությունը: 2009թ. ընթացքում ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգի զարգացման հետ կապված աշխատանքները կատարվել են 4 հիմնական ուղղություններով.

³ Վճարահաշվարկային համակարգի վերաբերյալ մանրամասն հաշվետվությունը ներկայացվում է եռամսյակը մեկ ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից թողարկվող «ՀՀ կենտրոնական բանկի բանբեր» պարբերականում, «ՀՀ ֆինանսական համակարգը, զարգացումը, կարգավորումը, վերահսկողությունը» տարեկան հաշվետվությունում և «ՀՀ ֆինանսական կայունության» հաշվետվությունում: Տես ՀՀ կենտրոնական բանկի ինտերնետային կայքում՝ www.cba.am:

- վճարահաշվարկային կազմակերպությունների գործունեության իրավական դաշտի կատարելագործում,
- արժեթղթերով հաշվարկների իրականացման ընթացակարգի կատարելագործում և զարգացում,
- ֆինանսական շուկայում կիրառվող նոր վճարային գործիքների, մատուցվող վճարային ծառայությունների կարգավորում,
- անկանխիկ վճարումների զարգացման հետ կապված՝ կենսաթոշակների և սոցիալական նպաստների՝ բանկային հաշիվներով վճարելու մոտեցումների/եղանակների մշակում, բյուջետային վճարումների կատարման ընթացակարգի կատարելագործում:

Հաշվետու ժամանակահատվածում Ազգային ժողովի քննարկմանն է ներկայացվել ««Վճարահաշվարկային համակարգի և վճարահաշվարկային կազմակերպությունների մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծը, որով նախատեսվում է սահմանել վճարահաշվարկային կազմակերպության ընդհանուր կապիտալի նվազագույն չափը, հստակեցնել վճարահաշվարկային կազմակերպությունների լիցենզավորման և վճարային համակարգերի անդամակցության ընթացակարգերը: Միաժամանակ, փոփոխություններ և լրացումներ են կատարվել վճարահաշվարկային կազմակերպությունների գործունեությունը կարգավորող իրավական ակտերում, որի արդյունքում սահմանվել են վճարահաշվարկային կազմակերպությունների կողմից գյուղապետարաններում և կապի ծառայություն մատուցող օպերատորների տարածքում բացվող մասնաճյուղերին ներկայացվող պահանջներ: Իրականացված փոփոխությունները ուղղված են ՀՀ մարզերում բնակչության սպասարկումը ապահովող ենթակառուցվածքի զարգացմանը, ֆինանսական ծառայությունների հասանելիության մակարդակի բարձրացմանը, մարզերի զարգացման խրախուսմանը:

Կենսաթոշակային բարեփոխումների շրջանակներում շարունակվել են կենսաթոշակների վճարումները բանկային հաշիվների միջոցով անկանխիկ եղանակով իրականացնելու աշխատանքները: Մշակվել են կենսաթոշակները բանկային հաշիվներով վճարելու սկզբունքները: Ելնելով նախանշված նպատակներից, ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության հետ համագործակցելով, նախաձեռնվել են համապատասխան օրենսդրական և իրավական փոփոխություններ:

Հաշվի առնելով ֆինանսական շուկայի զարգացումները՝ կապված նորագույն տեխնոլոգիաների կիրառմամբ մատուցվող ծառայությունների ներդրման և մատուցման հետ, ֆինանսական շուկայում ստեղծվել են նոր ֆինանսական կազմակերպություններ: Վերջիններիս գործունեությունը կարգավորելու, ինչպես նաև ներդրվող նոր ծառայությունների զարգացումը խթանելու նպատակով ՀՀ կենտրոնական բանկը մշակել է մի շարք իրավական փաստաթղթեր: Մասնավորապես՝ «Էլեկտրոնային փող թողարկելու թույլտվության տրամադրման, կասեցման և դադարեցման կարգն ու պայմանները, էլեկտրոնային փող թողարկողներին ներկայացվող պահանջները» և «Էլեկտրոնային փողերի թողարկման և սպասարկման (շրջանառության) կարգն ու պայմանները, էլեկտրոնային փողերով գործարքների իրականացմանը ներկայացվող պահանջները» կանոնակարգերի նախագծերը: Սահմանվել են էլեկտրոնային փող թողարկող կազմակերպություններին ներկայացվող պահանջները, էլեկտրոնային փողերի թողարկման, սպասարկման, ինչպես նաև գործարքների իրականացման պայմանները: Նշված իրավական փաստաթղթերի ընդունմամբ ֆինանսական շուկայի մասնակիցների համար հստակեցվել է էլեկտրոնային փողերով գործառնությունների իրականացումը կարգավորող իրավական դաշտը:

ՀՀ կենտրոնական բանկը և «ՆԱՍԴԱՔ Օ-Էմ-Էքս Արմենիա» ԲԲԸ-ն շարունակել են արժեթղթերի ենթակառուցվածքի զարգացման, համակարգի մասնակիցների կողմից իրացվելիության արդյունավետ օգտագործման, հաշվարկային մեխանիզմների կատարելագործման համատեղ աշխատանքները: Մասնավորապես՝ իրականացվել են «Երաշխիքային հիմնադրամի ստեղծման, տեղաբաշխման և օգտագործման կանոնների», «Առանց ակտիվների նախնական դեպոնացման կնքվող գործարքների քլիրինգի և վերջնահաշվարկի կանոնակարգի», ինչպես նաև «Երաշխիքային հիմնադրամի մասնակցության վերաբերյալ պայմանագրի» նախագծերի մշակման աշխատանքներ, լրամշակվել են «ՆԱՍԴԱՔ Օ-Էմ-Էքս Արմենիա» ԲԲԸ-ի «Առևտրի ընդհանուր կանոնները»: Վերջինիս արդյունքում նախատեսվում է «ՆԱՍԴԱՔ Օ-Էմ-Էքս Արմենիա» ԲԲԸ առևտրի հարթակներում ներդնել նաև գործառնությունների իրականացման և վերջնահաշվարկի ապահովման հետ կապված նոր ընթացակարգ, ըստ որի՝ մասնակիցները հնարավորություն կունենան բորսայական գործառնություն-

ներին մասնակցելու առանց միջոցների նախնական դեպոզիտի: Նախատեսվող նորամուծությունների արդյունքում առևտրային հարթակում կատարված գործառնությունների վերջնահաշվարկը հնարավոր կլինի իրականացնել T+3 սկզբունքով:

ՀՀ կենտրոնական բանկի դրամավարկային քաղաքականության գործիքակազմի կիրառման ավտոմատացման անհրաժեշտությունից ելնելով՝ մշակվել են ՀՀ ԿԲ «Ռեպո/հակադարձ ռեպո գործարքների կնքման և կատարման» ավտոմատացված համակարգի գործունեության հիմնական սկզբունքները: Նշված համակարգի ներդրման դեպքում Կենտրոնական բանկի և առևտրային բանկերի միջև ռեպո, հակադարձ ռեպո գործարքների կնքման, կատարման և մարման գործառնությունները կիրականացվեն ավտոմատ ռեժիմով: Արդյունքում ռեպո գործարքի կատարման դեպքում դրամական միջոցներն անմիջականորեն հասանելի կլինեն առևտրային բանկին: Միաժամանակ, համակարգը հնարավորություն կտա առևտրային բանկերին օրվա ընթացքում կարճաժամկետ իրացվելիության անհրաժեշտության դեպքում Կենտրոնական բանկի հետ կնքելու միօրյա ռեպո գործարք՝ առանց տոկոսադրույքի: Մինչև օրվա վերջ չմարված միջօրյա ռեպո գործարքները համակարգը ավտոմատ կվերաձևակերպի մեկօրյա ռեպո գործարքների՝ սահմանված տոկոսադրույքով: Համակարգի մասնակիցները գործարքների կատարման և իրենց իրացվելիության կառավարման նպատակով իրական ժամանակում տեղեկատվություն կստանան ռեպո/հակադարձ ռեպո գործարքների կնքման, կատարման, մարման վերաբերյալ:

Հաշվի առնելով «ԱրՔա» քարտերով վճարումների միասնական համակարգի դերը մանրածախ վճարումները անկանխիկ եղանակով իրականացնելու գործընթացում՝ կարևորվում է քարտային բնագավառի զարգացումը և մատուցվող ծառայությունների ընդլայնումը, որը փոխադարձաբար նպաստում է նաև ՀՀ տարածքում անկանխիկ վճարումների զարգացմանը: 2009թ. ընթացքում «ԱրՔա» քարտերով վճարումների միասնական համակարգում իրականացվել են համակարգի շահագործման տեխնիկաձրագրային ապահովման վերազինման, ինչպես նաև մատուցվող ծառայությունների ընդլայնման աշխատանքներ: Մասնավորապես իրականացվել են չիպային քարտերի թողարկման և սպասարկման հետ կապված աշխատանքներ, որը հնարավորություն է ընձեռել ընդլայնելու մատուցվող ծա-

ռայությունների ցանկը, զարգացնելու համակարգի սպասարկման ենթակառուցվածքը, բարձրացնելու վճարային քարտերով գործառնությունների անվտանգությունը: «ԱրՔա» քարտերով վճարումների միասնական համակարգում 2009թ. ընթացքում իրականացվել է PSI DSS (Payment Card Industry Data Security Standard) անվտանգության միջազգային ստանդարտով սահմանված պահանջների համապատասխանության աուդիտորական ստուգում, որի արդյունքում համակարգին տրվել է PSI DSS-ին համապատասխանության վերաբերյալ սերտիֆիկատ: Նշված ստանդարտը մի շարք պահանջների ամբողջություն է՝ ուղղված քարտապանների անձնական տվյալների անվտանգության ապահովմանը, որը մշակվել է միջազգային քարտային վճարային համակարգերի կողմից (Visa, MasterCard, American Express):

4. ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի գործընթացի կատարելագործում

Մասնավորապես՝

1. Ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի՝ որպես ազգային ֆինանսական հետախուզության ինքնուրույն մարմնի գործառնությունների արդյունավետության բարձրացում:
2. Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ տարվող պայքարի ոլորտում միջազգային համագործակցության խորացում:
3. Ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի ռազմավարական վերլուծության կարողությունների ձևավորում՝ միջազգային տիպաբանությունների ներդրման և ներպետական տիպաբանությունների մշակման միջոցով:

2009 թվականի ձեռքբերումներից էր Արժույթի միջազգային հիմնադրամի և Եվրախորհրդի ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախմբի կողմից Հայաստանի Հանրապետության փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման (ՓԼ/ԱՖ) դեմ պայքարի համակարգի երրորդ փուլի գնահատման հաշվետվությունը, որով արձանագրվել է Հայաստանի Հանրապետության էական առաջընթացը ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի իրավական, ֆինանսական և իրավապահ ոլորտներում, ինչպես նաև կանխարգելիչ միջոցառումների արդյունավետության բարձրացումը:

«Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» ՀՀ օրենքի (ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի մասին օրենք) պահանջների հիման վրա 2009թ. հունվարի 27-ին ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից հաստատվել են, իսկ մարտի 12-ին ուժի մեջ են մտել ՀՀ կենտրոնական բանկի ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի (այսուհետ՝ ՖԴԿ) կողմից մշակված Իրավաբանական անձանց գրանցող մարմնի, Կենտրոնական դեպոզիտարիայի, փաստաբանների, ինչպես նաև իրավաբանական ծառայություններ մատուցող անհատ ձեռնարկատերերի և իրավաբանական անձանց, ռիելթորական գործունեություն իրականացնող անձանց, անհատ ձեռնարկատեր աուդիտորների և աուդիտորական գործունեություն իրականացնող իրավաբանական անձանց, անհատ ձեռնարկատեր հաշվապահների և հաշվապահական գործունեություն իրականացնող իրավաբանական անձանց կողմից կասկածելի գործարքի կամ գործարար հարաբերության վերաբերյալ տեղեկությունների տրամադրման հաշվետվական ձևերը, տրամադրման կարգը և ժամկետները, ինչպես նաև հաշվառման կարգին վերաբերող իրավական ակտերը: Նույն ժամանակ հաստատվել են նաև «Իրավաբանական անձանց կողմից իրավաբանական անձանց պետական գրանցում իրականացնող մարմնին իրական շահառուների վերաբերյալ հայտարարության օրինակելի ձևը, հայտարարություն ներկայացնելու կարգը և ժամկետները», «ՀՀ կառավարությանն առընթեր ուստիկանության, ՀՀ կառավարությանն առընթեր ազգային անվտանգության ծառայության, Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայության, Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության, Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսների նախարարության, Հայաստանի Հանրապետության Կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի կողմից ՀՀ կենտրոնական բանկին տրամադրվող վիճակագրության բովանդակությունը, ձևը, տրամադրման կարգը և ժամկետները», «Բանկերի ներքին դիտարկումների մարմնի ղեկավարի և աշխատակիցների որակավորման և մասնագիտական համապատասխանության չափանիշների վերաբերյալ» կարգը:

2009 թվականի հուլիսի 28-ի թիվ 224-Ն որոշմամբ Կենտրոնական բանկի խորհուրդը հաստատել է նաև օֆշորային տարածքների նոր

ցանկ, որի մշակման ժամանակ ՖԴԿ-ն հիմք է ընդունել Տնտեսական զարգացման և համագործակցության կազմակերպության կողմից 2009թ. ապրիլի 2-ին հրապարակված՝ միջազգայնորեն համաձայնեցված հարկային ստանդարտին տարածքների համապատասխանության վերաբերյալ առաջընթացի հաշվետվությունը:

2009 թվականի ընթացքում ՀՀ ԿԲ ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնը ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ոլորտում գործող միջազգային կառույցների՝ ՖԱԹՖ-ի, Եվրախորհրդի ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախմբի և Եվրասիական խմբի հետ համատեղ աշխատանքների, ինչպես նաև վերոհիշյալ կազմակերպությունների կողմից պարբերաբար ուղարկվող հարցաշարերի ուսումնասիրության և լրացման արդյունքում մշակել է ստորև նշված ՓԼ տիպաբանությունները.

- Կեղծ բանկային (վարկային) քարտերի միջոցով փողերի լվացման սխեմա:
- Անշարժ գույքի առուվաճառքի միջոցով կիրառվող փողերի լվացման սխեմա:
- Ապահովագրական գործառնությունների միջոցով փողերի լվացման սխեմա:

Նշված տիպաբանությունները կհաստատվեն 2010թ. ընթացքում:

2009թ. ընթացքում ՖԴԿ-ն ակտիվ համագործակցել է միջազգային կապերի ապահովման բնագավառում՝ շարունակելով միջազգային գործընկերների հետ արդեն իսկ ձևավորված հարաբերությունները, ինչպես նաև օտարերկրյա ֆինանսական հետախուզության մարմինների (ՖՀՄ) հետ կնքելով համագործակցության համաձայնագրեր: Այսպես, Էգմոնտ խմբի, Եվրասիական խմբի և ՄԱՆԻՎԱԼ-ի միստերի ընթացքում համագործակցության համաձայնագրեր են կնքվել ՖԴԿ և Ռումինիայի, Լեհաստանի, Հարավաֆրիկյան Հանրապետության, Արաբական Միացյալ Էմիրությունների, Բերմուդայի, Ավստրալիայի և Կանադայի ֆինանսական հետախուզության մարմինների հետ և, միաժամանակ, նախնական պայմանավորվածություններ են ձեռք բերվել Չինաստանի ՖՀՄ հետ փոխըմբռնման համաձայնագիր ստորագրելու վերաբերյալ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՖԴԿ-ն տարբեր աղբյուրներից ստացել է ՓԼ ազդակներ, որոնց հիման վրա իրականացվել են վերլուծություններ: Այդ ազդակներն են՝

- կասկածելի գործարքի մասին հաշվետվություններ՝ թվով 72,

- օտարերկրյա ՖՀՄ-ներից հարցումներ՝ թվով 25 (Էգմոնտի անվտանգ ցանցի միջոցով),
- ազգային գործընկերներից հարցումներ՝ թվով 54, որոնցից 39-ը՝ իրավապահ մարմիններից,
- սեփական նախաձեռնությամբ վեր հանված տեղեկատվություն՝ թվով 3:

Նույն ժամանակահատվածում ՖԴԿ-ն օտարերկրյա գործընկերներին ուղղել է 16 հարցում (Էգմոնտի անվտանգ ցանցի միջոցով), ազգային գործընկերներին՝ 19 հարցում, հաշվետու անձանց՝ 15 հարցում և ԿԲ այլ ստորաբաժանումներին՝ 37 հարցում:

ՖԴԿ կողմից իրավապահ մարմիններին ուղարկված հաղորդումների հիման վրա, ինչպես նաև ՖԴԿ կողմից տրամադրված տեղեկատվության օժանդակությամբ իրականացված քրեական հետապնդման դեպքերի վերաբերյալ տեղեկատվությունը⁴ ներկայացվում է ստորև.

Իրավապահ մարմիններին ուղարկված հաղորդումները	ՓԼ/ԱՖ հատկանիշներով հարուցված քրեական գործերը	Այդ թվում ՖԴԿ կողմից տրամադրված ազդակի հիման վրա	Քրեական գործերի շրջանակում դատական քննության ներկայացված գործերը	Կայացված դատավճիռները
9	10 ⁵	1	9 ⁶	7 ⁷

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՖԴԿ նախաձեռնությամբ կայացել է «Հայաստանի Հանրապետությունում դրամանենգության, պլաստիկ քարտերի և այլ վճարային գործիքների բնագավառում զեղծարարության, փողերի լվացման, ինչպես նաև ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ տարվող պայքարի հարցերով» միջգերատեսչական հանձնաժողովի երեք նիստ (իունվարի 26-ին, փետրվարի 23-ին և հոկտեմբերի

⁴ Ներկայացված տվյալների հիմքը ՀՀ ԿԱ ռստիկանության Տեղեկատվության կենտրոնի կողմից տրամադրված տեղեկատվությունն է:

⁵ Հարուցված մյուս բոլոր քրեական գործերի վերաբերյալ տեղական իրավապահ մարմիններից ստացվել են հարցումներ, որոնց հիման վրա ՖԴԿ կողմից իրականացվել են վերլուծություններ, և արդյունքները տրամադրվել են համապատասխան մարմիններին:

⁶ Դատական քննության ներկայացված գործերից 3-ի դեպքում հիմք են հանդիսացել 2007 կամ 2008թ. հարուցված քրեական գործերը:

⁷ Նշված մեղադրական դատավճիռներից 5-ը կայացվել է 2008թ. հարուցված քրեական գործերի դատական քննության արդյունքում:

16-ին), որոնց ընթացքում քննարկվել են ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի ոլորտին առնչվող բազմաթիվ հարցեր:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ՖԴԿ-ն մի շարք խորհրդատվական բնույթի հանդիպումներ և դասընթացներ է կազմակերպել ՀՀ տարբեր գերատեսչությունների և հաստատությունների ներկայացուցիչների համար՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգի տարաբնույթ խնդիրների պարզաբանման նպատակով: Միաժամանակ, «Արժույթային հսկողության, հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների (փողերի լվացման) և ահաբեկչության ֆինանսավորման կանխարգելման ոլորտում բանկային համակարգի աշխատանքների կազմակերպումը» թեմայով սեմինարին ՖԴԿ աշխատակիցները դասախոսություններ են կարդացել ԵՎՐԱՁԵՍ-ի անդամ պետություններից՝ Բելառուսից, Ռուսաստանից, Տաջիկստանից, Ղրղզստանից ժամանած ներկայացուցիչների համար:

Նույն ժամանակահատվածում դատարանի որոշմամբ փողերի լվացման գործերով հօգուտ պետության բռնագրավվել է ընդհանուր առմամբ շուրջ 62.480.000 ՀՀ դրամ⁸:

5. Դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրության կատարելագործում

Մասնավորապես՝

1. Առևտրային կազմակերպությունների վարկանշման համակարգի կատարելագործում՝ այն մասնավոր հատվածին փոխանցելու հեռանկարով:
2. Ցուցանիշների հավաքագրման գործընթացի արդյունավետության և հավաքագրվող վիճակագրության որակի բարձրացում՝ հաշվետվությունների ընդունման նոր ավտոմատ համակարգի ներդրման միջոցով:
3. Անշարժ գույքի շուկայի, սեզոնային աշխատողների և դրամական փոխանցումների վերաբերյալ վերլուծությունների իրականացում և վճարային հաշվեկշռի վիճակագրության նոր սկզբունքների ներդրման հարցում ԱՎԾ-ին օժանդակում:

⁸ Ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի 2009թ. տարեկան հաշվետվությանը տե՛ս www.cba.am կայքի «Ֆինանսական դիտարկումների կենտրոն» էջի «Կանոնակարգում» բաժնում:

4. Ապահովագրական ռեզիստի ինստիտուտի զարգացում, վարկային ռեզիստի գործառնությունները նոր ստեղծվող վարկային բյուրոներին փոխանցում՝ թողնելով վարկային ռեզիստը որպես տեղեկատվության պահպանման և ՀՀ կենտրոնական բանկի վիճակագրական և վերահսկողական նպատակներին ծառայող գործիք:

2004 թվականից ՀՀ ԿԲ-ն ձեռնարկել է Հայաստանի առևտրային կազմակերպությունների վարկանշման ուղղված աշխատանքները, և արդեն 2005թ. սեպտեմբերին հրապարակվել են առաջին 16 կազմակերպությունների վարկանշները:

Կենտրոնական բանկի կողմից առևտրային կազմակերպությունների վարկանշման հիմնական նպատակը այդ կազմակերպությունների՝ ներգրաված պարտավորությունները ժամանակին և ամբողջ ծավալով սպասարկելու (մարելու) ունակության՝ վարկունակության ներուժի վերաբերյալ օբյեկտիվ և անաչառ գնահատականի ներկայացումն է:

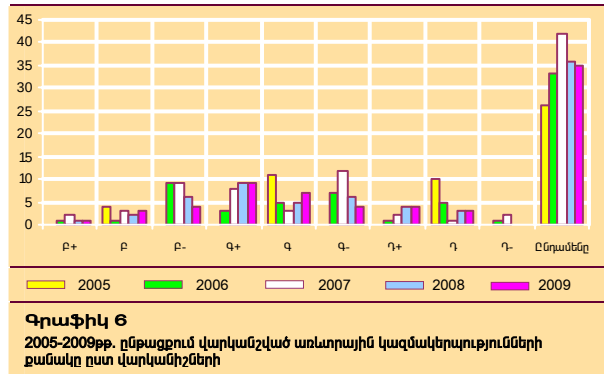
Վարկանշները շնորհվում են հայկական այբուբենի տառերով, ընդ որում, առավելագույն վարկանիշ է համարվում «Ա+», իսկ նվազագույնը՝ «Ձ» վարկանիշը: Համաձայն «ՀՀ ԿԲ կողմից առևտրային կազմակերպությունների վարկանշման կարգի»՝ «Ա+»-ից «Գ-» վարկանիշները համարվում են ներդրումային վարկանիշներ, իսկ «Դ+»-ից «Ձ» վարկանիշները՝ ոչ ներդրումային վարկանիշներ: Վարկանշվում են տարբեր ոլորտի ձեռնարկություններ:

2009թ. սկզբին վարկանշված կազմակերպությունների քանակը կազմել է 36, որոնց թիվը նվազել է գործընթացի ավարտին՝ կազմելով 35 ձեռնարկություն:⁹

- Դադարեցվել է «Ռուսալ Արմենալ» ՓԲԸ-ի վարկանշումը:
- 2009թ. որոշակի փոփոխություն է կատարվել վարկանշման մեթոդաբանության՝ ձեռնարկությունների վարկային պատմության գնահատման բաժնում՝ կապված վարկանշվող կազմակերպություններում ժամկետանց վարկային պարտավորությունների առկայության և վերջնական վարկանիշի վրա նման փաստի ազդեցության գնահատման հետ:
- 2009թ. փոփոխություններ են կատարվել նաև վարկանշման կարգում:

⁹ Վարկանշված առևտրային կազմակերպությունների ամբողջական ցանկը տես ՀՀ կենտրոնական բանկի ինտերնետային կայքում՝ <http://www.cba.am>:

Վերավարկանշման արդյունքում 16 կազմակերպության վարկանիշ մնացել է անփոփոխ, 19 կազմակերպության վարկանիշ իջեցվել է, բարձրացում չի եղել:

2009թ. վերջի դրությամբ ոչ մի կազմակերպության չի շնորհվել Ա խմբի վարկանիշ: Բ խմբի վարկանիշ ստացած կազմակերպությունների քանակը կազմել է 8 (նախորդ տարի՝ 14), Գ խմբի վարկանիշ ստացած ձեռնարկությունների քանակը՝ 20 (նախորդ տարի՝ 22), իսկ Դ խմբի վարկանիշ ստացած ձեռնարկությունների քանակը՝ 7 (նախորդ տարի՝ 2):

2009 թվականի ընթացքում իրականացվել են ձեռնարկությունների վարկանշման գործընթացի մի շարք մեթոդական փոփոխություններ՝ հիմնվելով համաշխարհային առաջատար վարկանշային ընկերությունների փորձի վրա:

Տարվա ընթացքում տեղի է ունեցել վարկանշման հանձնաժողովի 7 նիստ, որի ընթացքում կայացվել են առանձին կազմակերպությունների վարկանշման, կանոնակարգող իրավական ակտերում և մեթոդաբանության մեջ փոփոխությունների ու լրացումների կատարման վերաբերյալ որոշումներ:

2009 թվականին իրականացվել են ՀՀ-ում անշարժ գույքի շուկայի վերլուծության աշխատանքներ, մշակվել է շուկայի վերլուծության մեթոդաբանություն: Նաև իրականացվել են վճարային հաշվեկշռի նոր ձեռնարկի սկզբունքներին համապատասխան տվյալների կառուցման հաշվարկներ:

2009 թվականին կատարվել են նաև դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրության կատարելագործմանը նպատակաուղղված աշխատանքներ: Մասնավորապես՝

- ՀՀ-ում անշարժ գույքի շուկայի վերլուծություն, շուկայի վերլուծության մեթոդաբանության մշակում:

- Վճարային հաշվեկշռի նոր ձեռնարկի սկզբունքներին համապատասխան՝ տվյալների կառուցման հաշվարկներ:
- Վարկային ռեզիստի հետագա կարգավիճակի վերաբերյալ քննարկումներ, որոնց արդյունքում որոշվել է 2010թ. ընթացքում մշակել վարկային ռեզիստի զարգացման տեսլական:

6. Հասարակության հետ կապերի ընդլայնմանն ուղղված աշխատանքների կատարելագործում՝ արձագանքելով այս ոլորտում միջազգային զարգացումներին

Մասնավորապես՝

1. Ֆինանսական ծառայությունների սպառողների շահերի պաշտպանության համակարգի զարգացմանն ուղղված միջոցառումների իրականացում:
2. Ֆինանսական գրագիտության բարձրացմանը նպատակաուղղված կրթական ծրագրերի շարունակական իրականացում:

2009 թ. հասարակայնության հետ կապերի ոլորտում ԿԲ-ն իրականացրել է իր գործունեության լուսաբանման, հասարակայնությանը ներկայացման և կրթական ծրագրերի կազմակերպման աշխատանքներ:

Շարունակելով հասարակայնության տեղեկացմանն ու իրազեկմանն ուղղված իր քաղաքականությունը՝ ՀՀ Կենտրոնական բանկը համագործակցել է Հայաստանի բանկերի միության, Հայաստանի հիփոթեքային շուկայի մասնակիցների միության, Ապահովագրողների ասոցիացիայի և սպառողների շահերը պաշտպանող կազմակերպությունների հետ: Ֆինանսական օրենսդրությանը վերաբերող օրենքների, ենթաօրենսդրական ակտերի և որոշումների նախագծերը քննարկվել են հիշյալ միությունների ներկայացուցիչների հետ:

Հանդիպումներ են կազմակերպվել ՀՀ ֆինանսական դաշտում գործող կազմակերպությունների ղեկավարների հետ, ներկայացվել դրամավարկային քաղաքականության, ֆինանսական վերահսկողության և ֆինանսական կայունության ապահովման ոլորտում ԿԲ գործողությունները, ծրագրերը, օրենսդրական նախաձեռնությունները: Բանկերի ղեկավարներին եռամսյակային պարբերականությամբ ներկայացվել են հաջորդ եռամսյակի դրամավարկային քաղաքականության ծրագիրը և այդ ուղղությամբ նա-

խատեսված քայլերը, որոնց վերաբերյալ հրապարակվել են համապատասխան մամուլ հաղորդագրություններ:

Ամսական պարբերականությամբ հրապարակվել են ռեպո (վերաֆինանսավորման) գործառնությունների տոկոսադրույքների մասին ԿԲ խորհրդի որոշումները: Որոշման մասին համառոտ հաղորդագրությունը հրապարակվում է ԿԲ խորհրդում որոշման կայացումից անմիջապես հետո, իսկ 10 օրվա ընթացքում հրապարակվում է ԿԲ խորհրդի արձանագրությունը:

Կենտրոնական բանկի հասարակայնության հետ կապերի ծառայությունը 2009 թ. կազմակերպել է 11 միջոցառում ՋԼՄ-ների մասնակցությամբ: Լրատվամիջոցներից ստացված գրավոր և բանավոր 52 հարցումներին տրվել են սպառիչ պատասխաններ: ԿԲ գործունեության լուսաբանման նպատակով թողարկվել են 164 մամուլ հաղորդագրություններ, ԿԲ խորհրդի նիստերի մասին՝ 40, իսկ ռեպո գործառնությունների տոկոսադրույքի մասին՝ 26 հաղորդագրություններ:

2009 թ-ին Կենտրոնական բանկը հանրությանը ներկայացրեց մի շարք կարևոր նախաձեռնություններ, որոնք կոչված էին Հայաստանի ֆինանսական համակարգը նոր գործիքներով համալրելուն և գործող դաշտի զարգացմանը: Դրա շրջանակներում Հասարակայնության հետ կապերի ծառայությունն աջակցել է Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի գրասենյակի, «Ազգային հիփոթեքային ընկերություն» ունիվերսալ վարկային կազմակերպության գործունեության լուսաբանմանը:

Կենտրոնական բանկը 2009 թ. վերջին նկարահանել է «Հայաստանի կենտրոնական բանկը» ճանաչողական ֆիլմը, որում ներկայացվում են բանկի գործառնությունները, խնդիրները, նպատակները, ինչպես նաև տրվում ընդհանուր տեղեկություններ Հայաստանի մասին:

Դրամի 16-ամյակի կապակցությամբ 2009 թ. նոյեմբեր-դեկտեմբերին 3 հեռուստաալիքներով հեռարձակվել են դրամի վերաբերյալ հոլովակներ, դրամի պաշտպանական հատկանիշների մասին հոդվածներ են տպագրվել թերթերում:

Կենտրոնական բանկի Սպառողների շահերի պաշտպանության և շուկայի վարվելակերպի բաժնի նախաձեռնությամբ նկարահանվել է տեղեկատվական-բացատրական բնույթի առաջին «Վճարային քարտի մասին» ֆիլմը:

Իրականացվել են Կենտրոնական բանկի «Այցելուների կենտրոնի» նախագծման աշխատանքներ, ամբողջությամբ ձևավորվել է ցուցադրանքի բովանդակությունը:

2009 թ. ընթացքում շարունակվել են Երևանի և մարզերի բարձր դասարանցիների այցելությունները Կենտրոնական բանկ: Նրանց ներկայացվել են ԿԲ գործունեությունը, հիմնական խնդիրները, փողի և դրամի համառոտ պատմությունը, ցուցադրվել են բացատրական տեսանյութեր: Նշված ժամանակահատվածում էքսկուրսիաներին մասնակցել է 4590 մարդ, որից՝ 4056 աշակերտներ ու ուսանողներ և 534 ուղեկցող ուսուցիչներ:

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի Եղեգնաձորի մասնաճյուղի հետ համատեղ Կենտրոնական բանկը մայիսի 15-22-ը Եղեգնաձորում կազմակերպել է «Հայաստանի դրամաշրջանառության պատմությունը» ցուցահանդեսը, որի շնորհիվ Վայոց ձորի մարզի ավելի քան 1000 բնակիչներ (աշակերտներ, ուսուցիչներ, տարբեր ոլորտների աշխատակիցներ, զինվորականներ և այլն) ծանոթացան ազգային դրամի և դրամաշրջանառության պատմությանը, ԿԲ գործունեությանը:

Մայիսի 11-ին Կենտրոնական բանկում կայացավ «Brain-Ring» տնտեսագիտական-ֆինանսական խաղ-մրցույթի եզրափակիչ փուլը, որը կազմակերպվել էր «Հայաստանի պատմական նվաճումներ» հասարակական կազմակերպության հետ համատեղ: Խաղ-մրցույթին մասնակցել են շուրջ 2500 աշակերտներ ավելի քան 500 դպրոցներից:

«Տնտեսագիտություն» դասավանդող ուսուցիչների համար Ֆինանսաբանկային քոլեջի հետ համատեղ Լոռու մարզի 15 ուսուցիչների համար հոկտեմբերի 30-ից նոյեմբերի 1-ը Վանաձորում կազմակերպվել է կրթական սեմինար՝ «Տնտեսագիտություն. տեսություն և կիրառություն» թեմայով:

ԿԲ-ն շարունակել է ուսանողների խրախուսմանն ուղղված ծրագրի իրականացումը և Հայաստանի բոլոր պետական ԲՈՒՀ-երում հայտարարել է մրցույթ: Ուսանողները ԿԲ խորհրդին են ներկայացրել իրենց ուսումնասիրությունները, որոնցից լավագույնների հեղինակներն արժանացել են Իսահակ Իսահակյանի անվան կրթաթոշակի: 2009 թ. կրթաթոշակ են ստացել 4 ուսանողներ:

7. Կառավարման համակարգերի կատարելագործում և ներդրում

Մասնավորապես՝

1. Ժամանակակից պահանջներին համապատասխանող տեղեկատվական այնպիսի հա-

մակարգերի ստեղծում, որոնք հնարավորություն կտան ՀՀ կենտրոնական բանկի ստորաբաժանումներին արդյունավետ իրականացնելու իրենց գործառնություններն ու լուծելու նախանշված խնդիրները նվազագույն ռիսկայնությամբ և աշխատատարությամբ:

2. ՀՀ կենտրոնական բանկի գործընթացների անընդհատության ամբողջական համակարգի ապահովում:

2009 թվականին Կենտրոնական բանկում իրականացվել են կառավարման համակարգի բարելավման մի շարք միջոցառումներ. մասնավորապես՝ մշակվել է փաստաթղթաշրջանառության էլեկտրոնային համակարգ, ինչը հնարավորություն կընձեռի առավել արագ և արդյունավետ իրականացնելու փաստաթղթաշրջանառությունը, հստակեցնելու ղեկավարության կողմից տրված հանձնարարականների կատարման ընթացքի հսկողությունը: Համակարգի փորձարկման, ներդրման հիմնական աշխատանքները ավարտվել են 2009 թվականին, իսկ ամբողջական ներդրումն ու շահագործումը նախատեսվում է ավարտել 2010 թվականին:

Կառավարման բարեփոխման երկրորդ կարևոր փուլը Կենտրոնական բանկի ստորաբաժանումների աշխատանքային ծրագրերի, աշխատակիցների անհատական ծրագրերի և դրանց կատարողականների գնահատման էլեկտրոնային համակարգի մշակումն ու փորձարկումն է, որի բարեհաջող ավարտից հետո 2010 թվականի ընթացքում կիրականացվի համակարգի ներդրումը: Այն կապահովի ծրագրված աշխատանքների և դրանց իրականացման ամենօրյա դիտարկում ու վերահսկողություն:

Կանոնակարգվել է նաև Կենտրոնական բանկի խորհրդի նիստերի օրակարգերի կազմման գործընթացը: Մշակվել և ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի հաստատման է ներկայացվել նիստերի գումարման ժամանակացույց (տարեկան կտրվածքով), համաձայն որի դասակարգվել և հստակեցվել է ԿԲ խորհրդին ներկայացվող հարցերի շրջանակը՝ ըստ նիստերի գումարման օրերի: Ժամանակացույցը տեղադրվել է Կենտրոնական բանկի ներքին տեղեկատվական համակարգում, ինչը ստորաբաժանումներին հնարավորություն է տվել ոչ միայն նախապես տեղեկանալու Կենտրոնական բանկի խորհրդի հերթական նիստերին ներկայացվելիք հարցերին, այլև ճշգրիտ պլանավորելու և կազմակերպելու քննարկվելիք հարցերի նախապատրաստման գործընթացը:

2009 թ. կատարվել են նաև ՀՀ կենտրոնական բանկում գործընթացների անընդհատության համակարգի ներդրման նախապատրաստական աշխատանքներ: Իրականացվել է այս ոլորտում միջազգային փորձի ուսումնասիրություն ինչպես նաև ՀՀ կենտրոնական բանկի բոլոր ստորաբաժանումների գործառնությունների՝ գործընթացների անընդհատության ապահովման տեսանկյունից ամփոփում և դասակարգում: Հավաքագրված տեղեկատվությունը հիմք է հանդիսանալու ՀՀ կենտրոնական բանկում գործընթացների անընդհատության ամբողջական համակարգի ներդրման հաջորդ փուլերի համար:

Ներքին աուդիտ

2009թ. պահպանվել են ներքին հսկողության և ռիսկերի կառավարման համակարգերի գործունեության՝ նախորդ տարիներին ձևավորված դրական միտումները: Տարվա ընթացքում կատարվել են ռիսկերի գնահատման արդյունքում ընտրված գործընթացների նպատակային ստուգումներ, իրականացվել են նաև ԿԲ օրենքով և Վերստուգիչ խմբի կանոնադրությամբ ամրագրված պարբերական բնույթի մի շարք ստուգումներ (անկախ հավաստիացման հանձնառություններ): Մատուցվել են նաև խորհրդատվական բնույթի ծառայություններ ԿԲ ստորաբաժանումներին:

Վերստուգիչ խմբի ստուգումների հիմնական նպատակն է գնահատել և առաջարկել ուսումնասիրվող գործընթացներում ռիսկերի կառավարման, հսկողության և կառավարչական գործընթացների արդյունավետության բարձրացման հնարավոր ուղիներ:

Գնահատականը տրամադրվել է ստորև ներկայացված բաղադրիչների վերաբերյալ բավարար հավաստիացումների ձեռքբերման արդյունքում, այն է՝

- գործընթացների հնարավոր ռիսկերը բացահայտված են, և դրանց կառավարման մեխանիզմները գործունակ են,
- տեղեկատվությունը հուսալի է, արժանահավատ և բավարար՝ թե՛ հաշվետվականության, թե՛ կառավարչական որոշումներ կայացնելու համար,
- գործընթացները կազմակերպված են արդյունավետ և ներդրված հսկողական մեխանիզմները բավարար են և հուսալի,
- իրականացվող գործընթացները համապատասխանում են կանոնակարգող օրենսդրությանը և կարգերին:

Տարվա ընթացքում մատուցված անկախ հավաստիացման և խորհրդատվական հանձնառությունների ընթացքում Վերստուգիչ խմբի կողմից կատարված առաջարկությունները (գործընթացների ռիսկերի կառավարման, հսկողական միջոցառումների համարժեքության, համապատասխանության և այլն) հաշվետվություններով ներկայացվել են ՀՀ ԿԲ խորհրդին:

Կենտրոնական բանկի ներքին աուդիտի ծառայության (Վերստուգիչ խմբի) աշխատանքները ուղղված են միջազգային լավագույն փորձի և ստանդարտների ներդրմանը Կենտրոնական բանկում: Այդ նպատակով Վերստուգիչ խումբը ակտիվ համագործակցում է գործընկեր բանկերի և միջազգային մասնագիտացված կառույցների հետ:

Հաշվետու տարվա ընթացքում Կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից նոր խմբագրությամբ հաստատվել են Վերստուգիչ խմբի կանոնադրությունը և Կենտրոնական բանկում ներքին աուդիտի կազմակերպման և անցկացման կարգը, մեկնարկել են Աուդիտ կոմիտեի աշխատանքները, շրջանառության մեջ է դրվել Վերստուգիչ խմբի կողմից աուդիտորական հանձնառությունների ընթացքում կատարված բացահայտումների ռիսկայնության գնահատման նոր մեխանիզմը:

Ծառայությունների որակի բարձրացման նպատակով սկսվել է աշխատակիցների՝ միջազգային մասնագիտական որակավորումներ ստանալու գործընթացը, ընդ որում՝ որակավորման առկայությունը համարվում է Կենտրոնական բանկի ներքին աուդիտորներին ներկայացվող պարտադիր պահանջ:

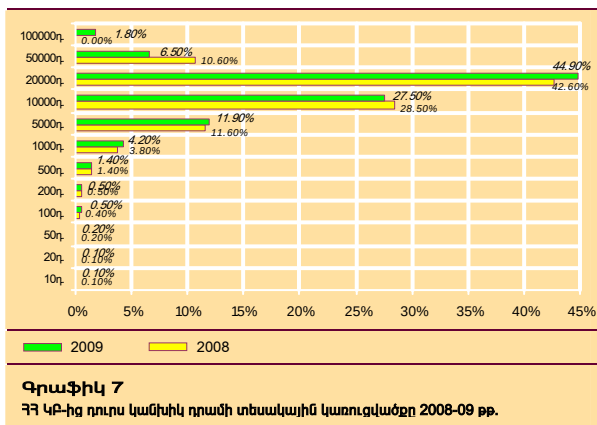
8. Դրամաշրջանառության կազմակերպման արդյունավետության բարձրացում

2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ կենտրոնական բանկից դուրս գտնվող կանխիկ դրամի ծավալը կազմել է 320.7 մլրդ դրամ՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ նվազելով 6.9 %-ով:

Տարվա ընթացքում ՀՀ արժույթի տեսակային կազմը համալրվել է նոր անվանական արժեքով: Կանխիկ դրամով վճարումների հարմարավետության ապահովման նպատակով ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից 2009թ. օգոստոսի 24-ին շրջանառության մեջ է դրվել 100000 դրամ ան-

վանական արժեքով թղթադրամ, որի ծավալը շրջանառության մեջ կազմել է 5.8 մլրդ դրամ:

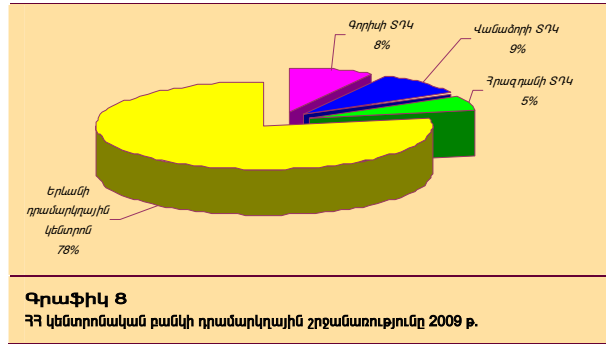
Պայմանավորված ինչպես նոր անվանական արժեքի ներդրմամբ, այնպես էլ շրջանառությունում գտնվող կանխիկ դրամի ընդհանուր ծավալի կրճատմամբ, ՀՀ ԿԲ-ից դուրս կանխիկ տեսակային կառուցվածքում նվազել է 10000 դրամ և 50000 դրամ անվանական արժեքների տեսակարար կշիռը: Կանխիկ դրամի պահանջարկի կրճատման նկատմամբ առավել զգայուն են բարձր անվանական արժեքները: Սակայն որոշակիորեն առանձնանում է 20000 դրամ անվանական արժեքով թղթադրամը, որի՝ շրջանառության մեջ գտնվող ծավալը թեև նվազել է 1.8%-ով, սակայն ավելացել է տեսակարար կշիռը ՀՀ ԿԲ-ից դուրս կանխիկ տեսակային կառուցվածքում (տարեվերջին կազմել է մոտ 45%-ը) և շարունակում է մնալ ամենամեծ պահանջարկ ունեցող անվանական արժեքը:

Շրջանառության մեջ գտնվող կանխիկ դրամի տեսակային կառուցվածքի փոփոխությունների արդյունքում 2009թ. վերջին «պայմանական միջին դրամանիշը»¹⁰ կազմել է 2621 դրամ, ընդ որում՝ միջին թղթադրամը կազմել է 8158 դրամ, իսկ միջին մետաղադրամը՝ 104 դրամ:

ՀՀ կենտրոնական բանկի դրամարկղային շրջանառության ծավալը 2009 թ. կազմել է 1,108.8 մլրդ դրամ՝ նախորդ տարվա համեմատ աճելով ընդամենը 0.2%-ով: Ընդ որում, նախորդ տարվա համեմատ էապես չի փոփոխվել ինչպես դրամարկղային շրջանառության ծավալը, այնպես էլ վերջինիս կառուցվածքն ըստ ՀՀ ԿԲ դրամարկղերի:

¹⁰ Պայմանական միջին դրամանիշի հաշվարկի մեջ ներառվել են 10-ից 500 դրամ անվանական արժեքներով մետաղադրամները և 500-ից 100000 դրամ անվանական արժեքներով թղթադրամները:

ՀՀ ԿԲ գլխավոր գրասենյակի դրամարկղի, Գորիսի, Վանաձորի ու Հրազդանի (Ծաղկաձորի) տարածքային դրամարկղային կենտրոնների միջոցով ՀՀ կենտրոնական բանկն իրականացրել է իր հաճախորդների դրամարկղային սպասարկումը հանրապետության մարզերում և ԼՂՀ-ում:

Տարվա ընթացքում կատարվել են նաև ՀՀ ԿԲ նոր դրամարկղային հանգույցի կառուցման, դրամարկղային նորագույն տեխնիկայի ձեռքբերման աշխատանքներ: Վերջինս հնարավորություն կտա ապահովելու ՀՀ կենտրոնական բանկի հաճախորդների առավել օպերատիվ սպասարկումը, մատուցվող ծառայությունների որակի բարձրացումը և կնպաստի շրջանառող դրամանիշերի որակի հսկողության ուժեղացմանը:

Տարածքային դրամարկղային կենտրոնների գործունեության մեջ էական փոփոխություններ չեն նկատվել: 2009 թ. ՏԴԿ-ներն ապահովել են ՀՀ կենտրոնական բանկի դրամարկղային շրջանառության 22.0%-ը: Ընդ որում, ինչպես և նախորդ տարիներին, տարածքային դրամարկղային կենտրոնների միջոցով առավելապես իրականացվել են կանխիկ ելքագրման գործառնություններ. դրամարկղային ելքերի ծավալը կազմել է ՏԴԿ-ների դրամարկղային շրջանառության ընդհանուր ծավալի շուրջ 90%-ը:

Տարվա ընթացքում ՀՀ ԿԲ-ն վերանայել է իր հաճախորդների դրամարկղային սպասարկման պայմանները: Ներդրվել է նոր էլեկտրոնային համակարգ, որի միջոցով իրականացվում է փաստաթղթաշրջանառությունը ՀՀ կենտրոնական բանկի, առևտրային բանկերի և ինկասագիոն կազմակերպությունների միջև: Մշակվել է նաև այդ նոր էլեկտրոնային համակարգում ՀՀ Կառավարությանը ներառելու նախագիծը, որի իրականացումը նախատեսվում է 2010թ.:

Պաշտպանության թողարկումը

2009 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկը թողարկել է թանկարժեք մետաղներից պատ-

րաստված մի շարք հուշադրամներ, որոնք նվիրված են հիշարժան տարբեր իրադարձությունների:

- Խաչատուր Աբովյանի ծննդյան 200-ամյակին նվիրված՝ 10000 դրամ անվանական արժեքով ոսկե հուշադրամը,
- Հայ մշակույթի պատմությանը նվիրված հուշադրամների շարքում թողարկվել է 5000 դրամ անվանական արժեքով «Սուրբ Սարգիս Ջորավար» ոսկե հուշադրամը,
- Մխիթար Գոշի «Գիրք Դատաստանի» աշխատության 825-ամյակին նվիրված՝ 1000 դրամ անվանական արժեքով արծաթե հուշադրամը,
- Հայաստանի միջնադարյան նշանավոր Գլաձոր համալսարանի 725-ամյակին նվիրված՝ 1000 դրամ անվանական արժեքով արծաթե հուշադրամը,
- «Կենդանակերպի նշաններ» միջազգային ծրագրով թողարկվել են 10000 դրամ անվանական արժեքով «Խոյ», «Տուլ», «Երկվորյակներ», «Խեցգետին», «Առյուծ», «Կույս» ոսկե հուշադրամները,
- «Ֆուտբոլի արքաներ» միջազգային դրամագիտական ծրագրի շրջանակում թողարկվել են 100 դրամ անվանական արժեքով «Ֆրանց Բեկենբաուեր» և «Զբիգնև Բոնեկ» արծաթե հուշադրամները:

Հանրությանը Հայաստանի դրամաշրջանառության պատմությանը ծանոթացնելու նպատակով տարվա ընթացքում եղեգնաձոր քաղաքում կազմակերպվել է ժամանակավոր ցուցահանդես, որտեղ ներկայացվել են ինչպես հին հայկական դրամները, այնպես էլ ժամանակակից դրամանիշերը (թղթադրամները, մետաղադրամները և հուշադրամները), դրանց պաշտպանական հատկանիշներն ու պատրաստման գործիքները:

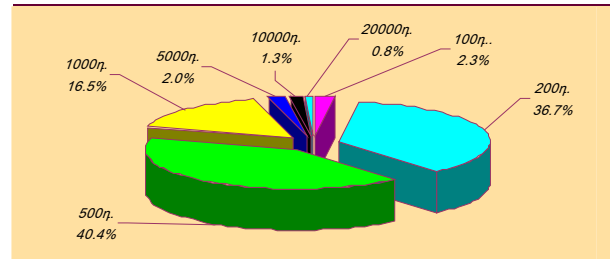
Բացի այդ, ՀՀ կենտրոնական բանկի դրամագիտական հավաքածուի համալրման նպատակով ստեղծվել է մասնագիտացված հանձնաժողով, որի միջոցով ձեռք են բերվում Հայաստանի դրամաշրջանառության պատմությունը լուսաբանող հին թղթադրամներ ու մետաղադրամներ: Հետագայում դրանք կներկայացվեն ՀՀ ԿԲ այցելուների կենտրոնում:

Կեղծ դրամանիշերի հայտնաբերումը

2009թ. ընթացքում հայտնաբերված կեղծ դրամանիշերի 79.4 %-ը կազմել են մետաղադրամները: Դրանց քանակը նախորդ տարվա ըն-

թացքում հայտնաբերված կեղծ մետաղադրամների համեմատ նվազել է 18.3%-ով:

Ինչպես և նախորդ տարի, ամենամեծ տեսակարար կշիռն ունեցել են 500 դրամ և 200 դրամ անվանական արժեքներով մետաղադրամները և 1000 դրամ անվանական արժեքով թղթադրամը:

Գրաֆիկ 9

2009թ. ընթացքում ՀՀ բանկային համակարգում հայտնաբերված կեղծ դրամանիշերի քանակի տեսակային կառուցվածքը

Դրամանենգության դեմ պայքարի կազմակերպման նպատակով տարվա ընթացքում ՀՀ կենտրոնական բանկը համագործակցել է ազգային և Եվրոբանկի փորձագիտական կենտրոնների, ՀՀ ոստիկանության և ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայության հետ:

9. ՀՀ կենտրոնական բանկի անձնակազմի կառավարման արդյունավետության բարձրացմանը նպատակաուղղված միջոցառումների իրականացում՝ ուսումնասիրելով և ներդնելով միջազգային լավագույն փորձը

Մասնավորապես՝

1. ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակիցների մասնագիտական վերապատրաստման և գիտելիքների զարգացման համակարգի ձևավորման աշխատանքների շարունակում, համապատասխան գիտելիքներով և ունակություններով օժտված, փորձառու մասնագետների ներգրավման գործընթացի կատարելագործում:
2. Որակավորված և փորձառու աշխատակիցների հոսունությունը կանխելու նպատակով քաղաքականության մշակում և իրականացում:

Ինչպես և նախորդ տարիներին, 2009 թվականին Կենտրոնական բանկի կադրային քաղաքականությունը նպատակաուղղված էր աշխա-

տանքի արդյունավետության և անձնակազմի որակավորման բարձրացմանն աջակցելուն:

ՀՀ կենտրոնական բանկում թափուր հաստիքները համալրվել են հիմնականում մրցութային կարգով: Գործընթացը կատարելագործելու նպատակով մշակվել են մրցութային նոր հարցաշարեր և իրավիճակային խնդիրներ:

ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակել է երիտասարդ մասնագետներ ներգրավելու, նրանց որակավորումը բարձրացնելու և ներուժը օգտագործելու քաղաքականությունը: Ինչպես նախորդ տարիներին, երիտասարդ մասնագետների ընտրությունը կատարվել է առավելապես Ֆինանսաբանկային քոլեջ հիմնադրամի կողմից կազմակերպվող «ՀՀ կենտրոնական բանկ. ներածական դասընթաց» ուսումնական ծրագրի մասնակիցներից: 2009 թվականին Կենտրոնական բանկի գործառնության ստորաբաժանումներում ժամկետային պայմանագրով աշխատել են 45 երիտասարդ մասնագետներ, որոնցից 19-ը համալրել են ՀՀ կենտրոնական բանկի անձնակազմը:

ՀՀ կենտրոնական բանկում ուսումնական և նախադիպլոմային պրակտիկա է անցել Հայաստանի Հանրապետության բուհերի 37 ուսանող:

2009թ. ընթացքում Հայաստանի Հանրապետության և Լեռնային Ղարաբաղի մի շարք բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների բարձր առաջադիմությամբ ուսանողներին խրախուսելու նպատակով ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից 4 լավագույն ուսանողների հատկացվել է Իսահակ Աբասի Իսահակյանի անվան կրթաթոշակ:

Անցկացվել են մի շարք հետազոտություններ, այդ թվում՝ Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների՝ աշխատանքով բավարարվածության մակարդակի, սպառողների շահերի պաշտպանության մասով Կենտրոնական բանկի ինտերնետային կայքի մատչելիության և գրավչության վերաբերյալ:

2009 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակիցների միջին թվաքանակը կազմել է 676՝ 386 կին և 290 տղամարդ, միջին տարիքը՝ 39:

Անձնակազմի մասնագիտական որակավորման բարձրացում

2009 թ-ին ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակիցները ակտիվ մասնակցություն են ցուցաբերել ՀՀ տարածքում և արտերկրում կազմակերպված բազմաթիվ վերապատրաստման ծրագրերի,

սեմինար-խորհրդակցությունների և փորձի փոխանակման այցերի: 2009թ. շարունակվել է համագործակցությունը Եվրասիական տնտեսական հանրության երկրների, Անգլիայում Կենտրոնական բանկերի ուսուցողական կենտրոնի, Ավստրիայում՝ Վիեննայի միացյալ ինստիտուտի, Գերմանիայի Բունդեսբանկի, Ֆրանսիայի, Նիդեռլանդների, Շվեյցարիայի, Լեհաստանի, Չեխիայի ազգային և կենտրոնական բանկերի, Ֆինանսական կայունության ինստիտուտի հետ. կազմակերպվել է արտաքին վերապատրաստման 176 դասընթաց: Նշված դասընթացներին մասնակցել է ՀՀ ԿԲ 271 աշխատակից:

Տեխնիկական աջակցության շրջանակներում ամրապնդվել են կապերը Լատվիայի, Լիտվայի, Էստոնիայի կենտրոնական բանկերի և նոր կապեր են հաստատվել Ֆինլանդիայի կենտրոնական բանկի ու մի շարք միջազգային կազմակերպությունների հետ: ՀՀ ԿԲ նախաձեռնությամբ վերոնշյալ և այլ բանկերում կազմակերպվել են 30 «հատուկ» արտաքին և ներքին ծրագրեր, որոնց մասնակցելու շնորհիվ ՀՀ ԿԲ 182 աշխատակիցներ հնարավորություն են ունեցել զարգացնելու իրենց մասնագիտական գիտելիքները: «Հատուկ» ծրագրեր իրականացնող գործընկեր կազմակերպություններից հատկապես ակտիվ է համագործակցել Նիդեռլանդների բանկը. ՀՀ ԿԲ աշխատակիցների համար կազմակերպվել է վերապատրաստման շուրջ 7 ծրագիր:

ՀՀ կենտրոնական բանկը ԱՄՆ Դաշնային պահուստային համակարգի, Անգլիայի, Նիդեռլանդների, Էստոնիայի, Լիտվայի կենտրոնական բանկերի, ինչպես նաև Եվրասիական տնտեսական հանրության հետ համատեղ Հայաստանում կազմակերպել է 7 դասընթաց, այդ թվում՝ 3 տարածաշրջանային, որին մասնակցել են ՀՀ ԿԲ մոտ 127 աշխատակիցներ և տարածաշրջանից հրավիրված մոտ 40 հյուրեր: Արդեն ավանդույթ են դարձել փորձի փոխանակման նպատակով Եվրասիական տնտեսական հանրության շրջանակներում կազմակերպվող գործնական այցերը:

ՀՀ կենտրոնական բանկի 32 աշխատակից մասնակցել է Ֆինանսական կայունության ինստիտուտի կազմակերպած՝ բանկային վերահսկողությանն ու կարգավորմանն առնչվող հեռակա ուսուցման դասընթացներին: ԿԲ անձնակազմն ակտիվ մասնակցել է նաև ՀՀ տարբեր ուսուցողական կազմակերպությունների կողմից կազմակերպված վերապատրաստման ներքին դասընթացներին: Թվով 25 ներքին դասընթացների մասնակցել է 101 աշխատակից:

ՀՀ կենտրոնական բանկի միջազգային համագործակցության շրջանակները

2009 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակել է բազմակողմանի և երկկողմանի համագործակցությունը միջազգային և օտարերկրյա ֆինանսական կազմակերպությունների հետ:

ԱՄՅ/ՀԲ-ի տեխնիկական օժանդակության շրջանակներում ՀՀ կենտրոնական բանկն ընդունել է նաև ԱՄՅ դրամավարկային քաղաքականության, վիճակագրության, բանկային վերահսկողության և ֆինանսական գործառնությունների բնագավառների խորհրդականների և առաքելությունների: 2009 թվականի հոկտեմբերի 9-12-ը ճանաչողական նպատակով ՀՀ կենտրոնական բանկ է այցելել Արժույթի միջազգային հիմնադրամի յոթ գործադիր տնօրեններից բաղկացած պատվիրակությունը: Պատվիրակությունը ղեկավարում էր ԱՄՅ Նիդեռլանդների ենթախմբի երկրների գործադիր տնօրեն պրն Ահա Բակերը:

ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակիցները մասնակցել են բանկային և ֆինանսական միջազգային համաժողովների, տարեկան հանդիպումների, ֆորումների, կլոր սեղանի նիստերի, խորհրդակցությունների, ցուցահանդեսների, աշխատանքային սեմինարների, որտեղ հանդես են եկել զեկուցումներով և ելույթներով:

Հիշատակման են արժանի Եվրոպական կենտրոնական բանկի կողմից կազմակերպված «Եվրոպական դրամական միավորի 10 տարին. իրավական հեռանկարներ» թեմայով միջազգային կոնֆերանսը (Մայնի Ֆրանկֆուրտ, Գերմանիա), ԱՄՅ և Ղրղզստանի Ազգային բանկի կողմից կազմակերպված «Համաշխարհային ֆինանսական ճգնաժամի ազդեցությունը և հետևանքները կենտրոնական Ասիայի և Հարավային Կովկասի պետությունների տնտեսությունների վրա» թեմայով միջազգային համաժողովը (Բիշկեկ, Ղրղզստան), ԵՎՐԱՋԵՍ անդամ երկրների կենտրոնական բանկերի Կոորդինացիոն խորհրդի նիստը (Տուլա, ՌԴ), EGMONT խմբի լիազուրմար նիստը (Դոհա, Կատար), Եվրոպայի խորհրդի՝ փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի MONEYVAL կոմիտեի նիստը (Ստրասբուրգ, Ֆրանսիա), Սևծովյան առևտրի և զարգացման բանկի (BSTDB) տնօրենների խորհրդի հանդիպումները (Սալոնիկ, Հունաստան), HSBC բանկի ներդրողների և թողարկողների տարեկան համաժողովը (Դուբայ, ՄԱԷ), Եվրոպական բանկային և ֆինանսական ֆորումը (Պրահա, Չեխիա), Համաշխարհային

բանկի կողմից կազմակերպված «Վճարային համակարգերի պատկերի վերասահմանում» թեմայով կոնֆերանսը (Քեյպթաուն, Հարավաֆրիկյան Հանրապետություն), RAMP ծրագրի շրջանակներում Համաշխարհային բանկի կողմից կազմակերպված Կենտրոնական բանկի պահուստների կառավարման գործադիր ֆորումը (Վաշինգտոն, ԱՄՆ), Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրների բանկային վերահսկողների խմբի տարեկան կոնֆերանսը (Մինսկ, Բելառուս), Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի կառավարիչների խորհրդի տարեկան համաժողովը և տնտեսական ֆորումը (Լոնդոն, Անգլիա), Համաշխարհային բանկի գանձապետարանի կողմից կազմակերպված «Ներդրումային կենսաթոշակային հիմնադրամների կարգավորումը, կառավարումը և ներդրումային քաղաքականությունը» թեմայով սիմպոզիումը (Բալի, Ինդոնեզիա), Կենտրոնական Ասիայի, Սևծովյան տարածաշրջանի և Բալկանյան երկրների կենտրոնական բանկերի կառավարիչների ակումբի նիստը (Աստանա, Ղազախստան և Բիշկեկ, Ղրղզստան), ԱՊՀ երկրների Միջպետական արժույթային կոմիտեի նիստը (Մոսկվա, ՌԴ), Արժույթի միջազգային հիմնադրամի և Համաշխարհային բանկի Նիդեռլանդների ենթախմբի երկրների ԿԲ կառավարիչների տարեկան հանդիպումը և տեխնիկական աջակցության ծրագիրը (Բեկիկի, Մոնտենեգրո), Միջպետական բանկի փորձագետների աշխատանքային խմբի նիստը (Մոսկվա, ՌԴ), Միջազգային հաշվարկների բանկի Իրվինգ Ֆիշերի կոմիտեի տարեկան ժողովը (Դուբայ, Հարավաֆրիկյան Հանրապետություն), Գերմանա-հայկական հիմնադրամի դիտորդ խորհրդի նիստը (Մայնի Ֆրանկֆուրտ, Գերմանիա), SWIFT օգտագործողների և անդամների ազգային ասոցիացիաների նախագահների տարեկան համաժողովը և SIBOS ամենամյա կոնֆերանսը (Հոնկոնգ), Արժույթի միջազգային հիմնադրամի և Համաշխարհային բանկի կառավարիչների խորհուրդների տարեկան հանդիպումը (Ստամբուլ, Թուրքիա), Եվրոպայի խորհրդի՝ կոռուպցիայի դեմ պայքարի երկրների խմբի (GRECO) կոնֆերանսը (Ստրասբուրգ, Ֆրանսիա) և այլն:

Գործնական կապերը ընդլայնելու և բանակցություններ վարելու նպատակով հաշվետու ժամանակաշրջանում ՀՀ կենտրոնական բանկ են այցելել Սևծովյան առևտրի և զարգացման բանկի փոխնախագահը, ԱՄՆ-ի Դաշնային պահուստային համակարգի խորհրդատուն, Վարշավայի

բորսայի նախագահը, “Kusters Engineering BV” ընկերության, Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի, Եվրոպայի խորհրդի MONEYVAL հանձնախմբի գնահատողների խմբի, “NASDAQ” և “OMX Group” ընկերության, “FITCH Ratings” և “Moody’s Investors Service Co” վարկանշային գործակալությունների, USAID կազմակերպության, Արժույթի միջազգային հիմնադրամի վիճակագրական առաքելության (ROSC), Իսպանական DFC Group, S.A.U. ընկերության փորձագետները, CitiBank-ի փորձագետը և De La Rue Cash Systems ընկերության փորձագետը:

Հաշվետու ժամանակաշրջանում ՀՀ կենտրոնական բանկը կազմակերպել է մի շարք համաժողովներ և աշխատանքային նիստեր: Հիշատակման են արժանի.

- ա) Սևծովյան տնտեսական համագործակցության կազմակերպության (Black Sea economic cooperation, BSEC) բանկային և ֆինանսական հարցերով աշխատանքային խմբի հերթական հանդիպումը (Երևան, 2009թ. ապրիլի 9-10),
- բ) ԱՊՀ մասնակից երկրների արժեթղթերի շուկան կարգավորող պետական մարմինների ղեկավարների խորհրդի IX նիստը (Երևան, 2009թ. մայիսի 18-22),

- գ) ԱՊՀ երկրների վճարային համակարգերի նախաձեռնության (Commonwealth of Independent States Payment Initiative, CISPI) աշխատանքային խմբի IV նստաշրջանը (Երևան, 2009թ. սեպտեմբերի 28 – հոկտեմբերի 2),
- դ) ԱՊՀ մասնակից երկրների արժեթղթերի շուկան կարգավորող պետական մարմինների ղեկավարների խորհրդի X հորեյվանական նիստը (Ծաղկաձոր, 2009թ. նոյեմբերի 9-12):

2009թ. ընթացքում միջկառավարական հանձնաժողովների շրջանակներում շարունակվել են կենտրոնական բանկերի միջև համապատասխան համաձայնագրերի և փոխըմբռնման հուշագրերի ստորագրման աշխատանքները:

2009թ. դեկտեմբերի 30-ին Երևանում, ի կատարումն Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Չինաստանի ժողովրդական Հանրապետության կառավարության միջև 2009թ. սեպտեմբերի 11-ին Պեկինում կնքված տնտեսական և տեխնիկական համագործակցության համաձայնագրի, Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի և Չինաստանի զարգացման բանկ կորպորացիայի միջև ստորագրվել է հաշվապահական ընթացակարգերի բանկային համաձայնագիրը:

2010 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՌԱՋԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ամփոփելով 2009թ. կատարված աշխատանքները և ուղղորդվելով ՀՀ կենտրոնական բանկի 2009-2011թթ. ռազմավարական ծրագրով՝ ՀՀ կենտրոնական բանկը 2010թ. առաջնային է համարել հետևյալ խնդիրները.

- Դրամավարկային քաղաքականության թափանցիկության բարձր մակարդակի ապահովում, հասարակության կայուն սպասումներ ձևավորող դրամավարկային և արժույթային քաղաքականության մշակում և իրականացում: Դրամավարկային քաղաքականության մշակման և կանխատեսումների իրականացման համակարգի կատարելագործում՝ գնաճի բնույթը խորությամբ ուսումնասիրելու միջոցով:
- Ֆինանսական համակարգի կարգավորման և վերահսկողական դաշտի զարգացում և կատարելագործում: Մասնավորապես՝
 1. «Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության մասին» ՀՀ օրենքի ներդրման հետ կապված՝ ենթակառույցների և ենթաօբյեկտների դաշտի ձևավորում:
 2. Կենսաթոշակային բարեփոխումների ներքո ներդրումային հիմնադրամների կարգավորման և վերահսկողության դաշտի ձևավորում:
- Վճարահաշվարկային համակարգի դաշտի կատարելագործում: Մասնավորապես՝
 1. «ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգի զարգացման քաղաքականությունը» փաստաթղթի մշակում, որով կնախանշվեն վճարահաշվարկային բնագավառի զարգացման հիմնական ուղղությունները, դրանց իրագործման հետ կապված խնդիրները և լուծման մոտեցումները:
 2. Համագործակցելով Համաշխարհային բանկի հետ՝ ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգը բնութագրող «Մանուշակագույն գրքի» (“Purple Books”) լրամշակում:
- Հաճախորդների դրամարկղային սպասարկման գործընթացը բարելավելու նպատակով ժամանակակից տեխնիկական միջոցներով հագեցած ԿԲ նոր դրամարկղային հանգույցի շահագործում:
- ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի կատարելագործում: Մասնավորապես՝
 1. Եվրախորհրդի ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախմբի կողմից Հայաստանի Հանրապետության փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի համակարգի 3-րդ փուլի գնահատման հաշվետվությամբ տրված խորհրդատվությունների կատարում, այդ թվում՝ համապատասխան իրավական ակտերի ընդունում և լրամշակում, ինչպես նաև առաջընթացի վերաբերյալ հաշվետվության ներկայացում:
 2. Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման հաշվետվությունների, ինչպես նաև ազդակների հիման վրա տեղեկատվության հավաքագրման և վերլուծության արդյունավետության բարձրացման նպատակով գործերի կառավարման համակարգի ներդրում:
- Դրամական շուկայի և բորսայական առևտրի խթանմանը միտված ՆԱՍԴԱՔ Օ-Էմ-Էքս Արմենիա ֆոնդային բորսայում 2010թ. ապրիլին վարկային ռեսուրսների առևտրի հարթակի գործարկում, որտեղ կազմակերպվելու է ՀՀ դրամով մեկօրյա (օվերնայթ) վարկերի միջբանկային առևտուր: Այս գործիքը թույլ կտա առևտրային բանկերին առավել արդյունավետ կառավարելու իրենց դրամային իրացվելիությունը, ինչպես նաև ՀՀ շուկայում ձևավորելու օվերնայթ վարկերի շուկա:
- Դրամավարկային և ֆինանսական վիճակագրության կատարելագործում: Մասնավորապես՝
 1. Ցուցանիշների հավաքագրման գործընթացի արդյունավետության և հավաքագրվող վիճակագրության որակի բարձրացում՝ հաշվետվությունների ընդունման նոր ավտոմատ համակարգի ներդրման միջոցով:
 2. Վճարային հաշվեկշռի վիճակագրության ԿԲ տեղափոխման, ինչպես նաև վճարային հաշվեկշռի կազմման նոր սկզբունքներին համապատասխան տվյալների կառուցման համակարգի ներդրման աշխատանքների իրականացում:
 3. ՀՀ-ում գնաճի սպասումների գնահատման համակարգի մեթոդաբանության մշակում

և փորձնական հարցումների և վերլուծությունների իրականացում:

4. Ապահովագրական ռեգիստրի ինստիտուտի զարգացում և վարկային ռեգիստրի զարգացման տեսլականի մշակում:
- Հասարակության՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի գործառնությունների մասին տեղեկացվածության, ինչպես նաև ֆինանսական գրագիտության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով Կենտրոնական բանկի այցելուների կենտրոնի ստեղծում:
- Կառավարման էլեկտրոնային համակարգերի կատարելագործում և ներդրում: Մասնավորապես՝
 1. Էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառություն համակարգի ամբողջական ներդրում:
 2. Ստորաբաժանումների աշխատանքային ծրագրերի կազմման, ինչպես նաև աշխատակիցների անհատական աշխատանքային ծրագրերի և կատարողականների գնահատման էլեկտրոնային համակարգի ամբողջական ներդրում:
- Գործնական կապերը ընդլայնելու և բանակցություններ վարելու նպատակով միջազգային և օտարերկրյա ֆինանսական կազմակերպությունների հետ բազմակողմանի և երկկողմանի համագործակցության շարունակում: Մասնավորապես՝
 1. ՀՀ տարածքում միջազգային սեմինարների և կոնֆերանսների կազմակերպում:

2. Ֆինանսական հետախուզության միջազգային մարմնի՝ Էգմոնտ խմբի 2011 թվականի լիազումար Գիստը Հայաստանում կազմակերպելու հետ կապված աշխատանքների իրականացում:

- Ուսումնասիրելով և ներդնելով միջազգային լավագույն փորձը՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի անձնակազմի կառավարման արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված միջոցառումների իրականացում: Մասնավորապես՝
 1. Համապատասխան գիտելիքներով և ունակություններով օժտված, փորձառու մասնագետների ներգրավման գործընթացի կատարելագործում:
 2. ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակիցների մասնագիտական վերապատրաստման և գիտելիքների զարգացման համակարգի կատարելագործում և աշխատակիցների մասնագիտական մակարդակի բարձրացման և միջազգային զարգացումներին համապատասխանեցման աշխատանքների իրականացում:
 3. Միջազգային որակավորման հավաստագրերի խրախուսման արդյունավետ քաղաքականության կիրառում:
- Վերոնշյալ խնդիրների իրագործումը առաջնային է ՀՀ կենտրոնական բանկի համար, և դրանք ընդգրկված են ՀՀ կենտրոնական բանկի համապատասխան ստորաբաժանումների 2010 թվականի աշխատանքային ծրագրերում: